

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 11486

HARBST

Shike Driz

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

100-111111-10000
AUG 1 2 1954

100-111111-10000

T/XX

CSE

100-111111-10000

100-111111-10000

100-111111-10000

100-111111-10000

100-111111-10000

100-111111-10000

100-111111-10000

100-111111-10000

100-111111-10000

100-111111-10000

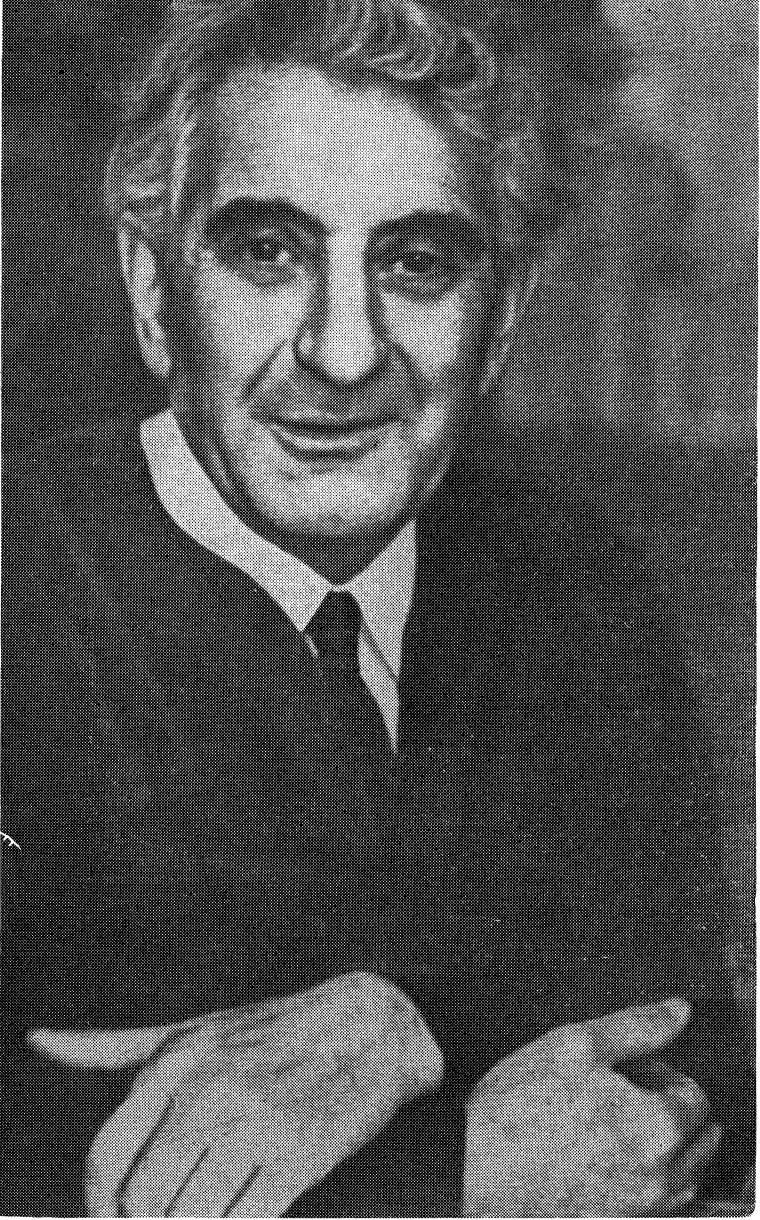
100-111111-10000

100-111111-10000

100-111111-10000

100-111111-10000

100-111111-10000

PROSTOR (1958)
50.

ש
ר
יקע ריז

ארנסט

לידער

פארלאג „סאָוועטסקי פּיטאַטעל“
מאָסקווע. 1978

די דיכטערישע זענונגען פונעם אויסגעצייכנטן יידישן פאָעט שיקע דריז (1908—1971) האָט זיך דער-נערט פון פארשיידענע קוואַלן. באַ אים וועט דער לייענער געפינען בילדער, וואָס זיינען גענומען גע-וואָרן פון דער רעאלער ווירקלעכקייט, ווי אויך ביל-דער, וואָס זיינען אופגעקומען פון זיינע ראָמאַנטישע טרויען.

אין דער דאָזיקער זאַמלונג זיינען אין גרונט איינ-געשלאָסן לידער, וואָס דער דיכטער האָט אָנגעשריבן אין די לעצטע יאָרן פון זיין לעבן. כאַראַקטעריסטיש קימאַט פאַר אלע זיינע ווערק אין די אומדערוואַרטקייט פונעם פאַרטראַכט, די אומדער-וואַרטע בילדערישקייט, דער האַרציקער ליריזם, וואָס פלעכט זיך אַף אַ דינעם אויפן איבער מיטן דיכטערס בירגערלעכן פאַטאַס.

ל ע ו ו א ז ע ר א ו ו

ש י ק ע ד ר י ז א ו נ ז י י נ ד י כ ט ו נ ג

ער איז געווען גראָוו. אַף דער גאס, אין שטוב, בא א געדעקטן טיש — שטענדיק האָב איך געזען דעם דאָזיקן מענטשן א פאר-קלערטן, א פארטיפטן אין זיך. מיר האָט זיך געדאכט, אז ער איז איינזאם. איך וואָלט באשטאנען אַף דער האשאַרע, ווען איך זאָל ניט געווען לייענען די ביכער פון שיקע דריזן, ניט געהאט געהערט זיינע דורכגעטראכטע און, ווי מיר האָט זיך געדאכט, טרויעריקע פאַרלע-זונגען. איך זאָג „טרויעריקע“, נאָר פינקטלעכער וואָלט געווען זאָגן „מעלאָדישע“, „זינגעוודיקע“, ווייל אין גרוינט פון דער שעפּערישער מעטאָדיק פון דעם דאָזיקן מענטשן איז געלעגן די פאַלקסליד און די פאַלקס-פאַרשטעלונג וועגן לעבן, וועגן דער וועלט.

שיקע דריזס לידער האָבן מיר באוויזן, אז אַף צו באשאפן זיי איז נייטיק געווען, אז דער געדאנק זאָל קעסיידער ארבעטן, אז דער דיכטער זאָל שטענדיק אין זינען האָבן זיינע פארטראכטן, און פאר-טראכטן האָט ער געהאט א שלאָל. זיי האָבן געשטויסן איינס דאָס אנדערע. וועגן דעם קאָן מען טיילווייז מישפעטן לויט דער שעפּע-רישער יערושע זיינער, דאָס הייסט לויט די פארווירקלעכטע פאר-טראכטן, לויט די ביכער, קליינע און גרויסע, לויט די דערינערונגען פון די מענטשן, וועלכע האָבן געקענט דעם פאַעט, באגעגנט זיך מיט אים און, ווי איך, אופמערקזאם און מיט אינטערעס געהערט אים.

איין טייל פון דעם, וואָס דריזן האָט אָנגעשריבן, געהערט דעם

דערוואקסענעם לייענער. דער צווייטער טייל איז אדרעסירט די קינ-
דער, דעריקער די פֿאַרשול־קינדער, די פּילצאַליקע און זייער דאַנק-
באַרע לייענער, ריכטיקער געזאַגט — צוהערער, ווייל צו זיי דערגייט
דאָס וואָרט פונעם דערציערס מויל, פונעם מויל פון זייערע עלטערן.
לויט דער אלגעמיינער אנערקענונג, האָט שיקע דריי צושטייער גע-
בראַכט אין דעם דאָזיקן ביז גאַר שווערן און נאָבעלן געביט פון דער
ליטעראַטור, אין דער ליטעראַטור פאַר פֿאַרשול־קינדער, זיין באַזונ-
דערן אויצער און דאָ האָט דער דיכטער דעראַבערט זיין באַזונדער
אַרט, וואָס געהערט בלויז אים. נאָר אויך דער דערוואקסענער לייע-
נער געפינט באַם דיכטער אַ גרויסן מאַטעריאַל אַף צו דענקען. צו-
ליב דעם, און דער דאָזיקער אויצער זאָל באַווייזן ווערן און ווערן
אַפגעשאַצט, דאַרף מען פריער פאַר אַלץ וויסן, וואָס פאַר אַ לעבן
האַט דער דיכטער דורכגעמאַכט.

שיקע דריי איז געבוירן געוואָרן דעם 16 מיי 1908 יאָר אַף אוק-
ראַינע, ניט ווייט פון וויניצע, אין שטעטל קראַסנע. דער פֿאַטער
זיינער איז געשטאַרבן מיט עטלעכע כאַדאַשים פאַר זיין געבוירן
ווערן. אָט פאַרוואָס ער האָט זיך דערצויגן באַם זיידן. דער זיידע
איז געווען אַ ציגען־מייסטער פון קעסלען, אַ באַלמעלאַכע, וועלכער
האַט געלעבט צווישן באַלמעלאַכעס, צווישן מענטשן פון טאַגטעג-
לעכער פראַצע, מענטשן מיט געניטע הענט. פון קליינזיגן אָן איז
שיקע דריי פאַרקאַכט געווען אינעם קישעף פון די מענטשלעכע גאַל-
דענע הענט. שפּעטער וועט דאָס פֿאַעטיזירן פון פראַפעסיעס ווערן
איינע פון די גרונט־שטריכן אין דרייזש אַפונג. ער וועט באַזונגען אַ
בעקער און אַ מוילער, אַ מוזיקאַנט און אַ שניידער, ער וועט דער-
ציילן, פונקט ווי דזשאַני ראָדאַרי, וואַזוי און מיט וואָס עס שמעקן
פראַפעסיעס.

פון אַנפאַנג האָט שיקע דריי זיך געלערנט באַ אַ מעלאַמעד, באַ
אַ מענטשן, וואָס האָט געקענט ייִדיש, דערנאָך האָט ער פאַרענדיקט
די שול, וואָס האָט זיך געעפנט אין קראַסנע. נאָכן פאַרענדיקן די
שול איז ער אוועקגעפאַרן קיין קיעוו, וווּ ער איז אריינגעטראָטן אין
אַ קונסט־שול, איינציטיק האָט ער געאַרבעט אפן באַווסטן זאוואָד
„אַרסענאַל“. דער מעכאַבער פון די דאָזיקע שורעס האָט אויך געהאַט
די ערע צו אַרבעטן אין די דרייסיקער יאָרן אַף דעם דאָזיקן לעגענר-
דאַרן זאוואָד, די ווענט פון וועלכן עס זיינען צעלעכערט פון קוילן

פון די סאָנים פון דער רעוואָליוציע. אף דעם דאָזיקן זאוואָד האָבן מיר זיך מיט דריזן ניט באגעגנט, איך האָב א סאך שפעטער זיך דערוויסט, אז ער האָט דאָרט געארבעט. כ'האָב זיך אויך דערוויסט, אז דער ארבעטער און קינסטלער האָבן זיך צונויפגעגאָסן אין שיקע דריזן, און די דאָזיקע צונויפשמעלצונג איז אָפגעשפיגלט געוואָרן אין זיינע לידער און פּאָעמעס.

געשריבן האָט ער זיינע ווערק אף ייִדיש, אף דער שפראך פון זיין זיידן, און פארפולקומט די שפראך לויט פארשיידענע ביכער. די פּאָלקסטימלעכע ייִדישע זינגעוודיקייט, די מייסעדיקייט, פאנטאָ-סטישקייט, דער בילדערישער געבוי פונעם לאָשן האָבן אָנגעפילט דעם דיכטערס נעשאַמע. דאָס אלץ האָט ער באהערשט. פארדייעט אף אן אייגנארטיקן אויפן און אויך אייגנארטיק אויסגעדריקט.

אין 1930 יאָר איז דערשינען זיין ערשטע לידער־זאמלונג „ליכ־טיקע וואָר“, און אין 1934 — די צווייטע זאמלונג „שטאַלענער קויען“. אין דעם דאָזיקן יאָר האָט זיך אָנגעהויבן שיקע דריזן בני־גרענעץ־דינסט אינעם אוקראַינישן מיליטער־קריג. דאָרט האָט ער געדינט פיל יאָרן. די גרויסע פּאָטערלענדישע מילכאַמע האָט שיקע דריזן געטראָפן אין דער זעלבער מיליטערישער בני־גרענעץ־טייל.

ביסלעכווייז האָט אין דער נעשאַמע פונעם דיכטער זיך אָנגע־זאמלט לעבנס־דערפארונג. אים האָט זיך געוואָלט שרייבן און שרייבן, נאָר פולשטענדיק זיך אָפגעבן דער ארבעט איבער דער ליד איז ניט מעגלעך געווען. נאָך דעם, ווי דריזן האָט זיך אין 1947 יאָר דעמאָביליזירט, האָט ער געטעסעט מאַרמאָר, געקלעפט.

זיינע געוויינהייטן אלס קינסטלער און סאַלדאט, ארבעטער און דיכטער האָבן געפירט צו רייפער שעפּערישקייט. דאָס לעבן האָט דעם דיכטער ניט געבאלעוועט. ערשט אין 1960 יאָר, ס'הייסט אין דער עלטער פון העכער פּופציק, האָט דריזן ווידער אָנגעהויבן ארויס־לאָזן זיינע ביכער אף ייִדיש און אין דער איבערזעצונג אף די שפראַכן פון די פעלקער פונעם סאָוועטנפארבאנד און אף אויסלעג־דישע שפראַכן. אף זיינע טעקסטן שרייבן קאָמפּאָזיטאָרן גערן מוזיק, לויט זיינע פיעסן זיינען געמאכט געוואָרן מולטפילמען, און די טעא־טערן פאר קינדער האָבן באוויזן דעם ספּעקטאַקל „די זילבערנע קונויע“, וועלכע ווערט געשטעלט ביז אצינד. זיינע שורעס זיינען, אומדערווארט פארן אוואָר זעלבסט, אריין אין דער אנטאָלאָגיע פון

די בעסטע מייסע־שרייבער פון דער וועלט. קורץ גערעדט — דער נאָמען פון דעם פּאָעט ווערט ברייט באַווסט, באַזונדערס ווערט ער באַווסט און באַליבט אין דער קינדער־אָודיטאָריע. דער פּאָעט האָט עס געפילט און געווסט. און ער איילט זיך צו ענטפערן די ליינער מיט נייע ביכער, אָבער פיל פון זיינע פארטראַכטן איז ניט באַשערט געווען פאַרווירקלעכט צו ווערן — ס'האַבן ניט געסטײעט קיין יאָרן. ס'האַט זיך אָפּגערוּפּן די שטענדיקע אָנגעשטרענגטקײט, דאָס שטענדיקע איבערלעכע פּײער, די לאַנגאַניקע שלאַפּקײטן.

דעם 14 פּעוּראַל פון 1971 יאָר איז שיקע דריז געשטאַרבן. ער האָט אונדז איבערגעלאָזט אלס יערושע זײנע האַרציק־דורכדרינגעווער דיקע ווערק.

קעדיי צו שרײבן וועגן דיכטער, דערלערנען אים, איז נײטיק אַריינדרינגען אין דעם לאַנד פון זײן שאַפן. און ער האָט דאָס לאַנד באַשריבן מיט אַ באַזונדער מין פּרײד. דאָס דאָזיקע אומגעוויינלעכע לאַנד איז דאָס לאַנד פון זײן קינדהײט.

דאָס הייליקע לאַנד

דאָס פּילקאַליריקע.

און די אופגאבע פונעם דיכטער איז וואָס לענגער פאַרהאַלטן דעם מענטשן אין דעם דאָזיקן פּרײדיקן לאַנד. שמועסנדיק מיטן ליינער נער — מיטן פאַרשול־קינד, מיט זײן קלייניגקײטן פּרײנט, איז שיקע דריז קיינמאַל ניט סענטימענטאַל, קיינמאַל סיוסיוקעט ער ניט — ער קאָן ריידן מיט זײן ליינער, זײן פּרײנט האַרציק, ערנסט, ווי מיט זײנס אַ גלייכן. און די קינדער פון פאַרשול־עלטער פאַרשטייען אים מאַמענטאַל, דערפאַר זײנען אזוי לאַקאַניש זײנע לידער, דערפאַר זײנען זיי פּרײ פון אומנוצלעכער קאַמענטאַטאָרישקײט, דערפאַר ווערט דאָס געוויינלעכע אין די דאָזיקע לידער אומגעוויינלעך און דאָס אומגעוויינלעכע ווערט רעאַל.

אואדע איז דריז אַ ליריקער, נאָר זײן ליריזם איז ניט צעפלאָסן, ער איז אַריינגענומען אין די ברעגן פון דערציילערישקײט. באַזירן־דיק זיך אַפן ייִדישן פּאַלקלאָר, אַף די מײסעס און מעשאַלים פון אַנדערע פעלקער, האָט דריז פאַנאָדערגעאַרבעט און אַריינגעבראַכט אין אונדזער ליטעראַטור די לירישע דערציילערישקײט, דאָס מײִ־סעלע, ניט קיין דיִדאַקטישס, אָן שום אָנדייטן. ווי מיט אַ פּונקטיר —

דין און פארבייגענדיק איז אין לירישן גייסט אָנגעמערקט דער סוֹר־זשעט. דאָס איז ניט קיין סוזשעט אין אייגנטימלעכן פארשטאנד פונעם וואָרט, דאָס איז די דערווארטונג פונעם לייענער, אז עפעס דארף געשען, נאָר וואָס, ווען? דאָס קענען אָנפירן מיט אַט דער דערווארטונג פונעם לייענער, דאָס קענען שפילן דערמיט. — אף דעם איז דריי א מייסטער.

דער בליק פונעם פאָעט איז געווענדט אף אלעמען, אף יעדן על־טער פונעם מענטשן. לייענענדיק שיקע דריזס לידער, פילן מיר, ווי באדינגלעך איז די גרענעץ פון זיינע לידער פאר קינדער און די לידער פאר דערוואקסענע.

די ליד „דאָס יינגל און דער בוים“ באשטייט אינגאנצן פון צען שורעס, אין וועלכע עס דערציילט זיך, אז דאָס יינגל האָט געבעטן באם בוים, ער זאָל אים געבן א באר, נאָר דער בוים האָט זיך צע־לאכט מיט אלע זיינע בלעטער — ווו זאָל ער נעמען בארן, ער איז דאָך אן עפלבוים.

דו מיין צווייג ניט טשעפע,
בעסער בעט אן עפל...

אן אנדערער וואָלט פארבייגעגאנגען דעם דאָזיקן געוויינלעכן פאקט, וואָס א יינגל, שטייענדיק לעבן אן עפלבוים, בעט אים שענ־קען א באר. נאָר באם דיכטער האָט דער דאָזיקער צופאל באקומען א סימבאָלישע אויסטייטשונג. א מענטש דארף וואקסן, וויסנדיק, אז בא אן עפלבוים דארף ער בעטן אן עפל, בא א בארבוים — א באר. ער דארף וויסן דעם באטייט פון קעגנשטאנד און דעם טאָך פון דער דערשיינונג. די דאָזיקע אויסערלעך געוויינלעכע ליד באקומט, איך האָב ניט מוירע דאָס צו זאָגן, א פילאָסאָפישן געדאנק. זי פאָדערט ניט פונעם לייענער צו אנערקענען דאָס פילאָסאָפישע אין דער ליד, נאָר צוזאמען דערמיט איז דאָס דער עכטער טאָך. דער מענטש ווערט געבוירן, זעט די פילזיטיקייט פון דער וועלט און ער וויל צוזוכן זיינע נעמען פאר די זאכן, אָפט פאלן זיך ניט צונויף די נעמען מיט די מיט וועלכע עס רופן זיי אָן, געוויינלעך, די מענטשן. שפעטער באהעפט זיך דער מענטש צו דעם אלגעמיין־איינגע־שטעלטן מענטשלעכן לאָשן, נאָר פונקט ווי פריער לייגט ער אריין אין די דאָזיקע ווערטער א פרישן, א נייעם, בלויז אים פארשטענד־

לעכן געדאנק. אָט דער דאָזיקער געפיל פאר דער שפראך, וואָס איז האַרמאָניש מיטן געפיל פון אופאסן די וועלט. דאָס הייסט דעם האַר-מאָנישן גאנג פון דערשיינונגען, באַגריפן, זאכן, ווערטער, ליגט דער טאָך פון דריזס פּאָעזיע. דער דיכטער לערנט ניט, אין געוויינלעכן זין פון וואָרט, פאַרקערט, ער שטרייכט בעקיוון אונטער די אָפּוועג-הייט פון דידאקטיק און באלערעווידיקייט, זיין אופגאבע איז אויס-מאַלן, באַזונגען, אָבער אינדערעמעסן דינט זיין מאַלעריי און אלץ, וואָס ער באַזינגט, דער דערציִונג.

בעהאַדראָגעדיק געוויינט זיך צו דער מענטש, אז אין דער נאַטור עקזיסטירט א באשטימטער סיידער, א געוויסע אָרדענונג, אז אלץ אין דער וועלט איז איינהייטלעך, אז אלץ צוזאמען דערנערט די פאַרשטעלונג פונעם מענטשן. און די פאַרשטעלונג פונעם מענטשן הייבט זיך אָן אנטוויקלען זייער פרי, אין אָנהייב פונעם לעבן, מיר ווילט זיך אפילע זאָגן, — אין דער פאַרבייגייענדיקער שאַ. און אויס-וואקסנדיק, הייבט אָן דער מענטש פאַרשטיין, וויאזוי פון א פּראָסט ברעטלע ווערט א ווונדערבאַר פידעלע און וויאזוי דער מוזיקאַנט קריגט ארויס פון דעם צויבערנדיקע קלאנגען. אָט די קענטעניש, ניט פאַשעט דאָס פאַנטאַזירן אָפּגעריסן פון לעבן, נאָר שעפן פאַרבן פאַר דער פאַנטאַזיע אין דעם עכט רעאלן לעבן, האָט געלערנט שיקע דריז בא די קלאסיקער פון דער יידישער ליטעראַטור. אופמערקזאַם איז דריז געווען צו דער רוסישער דיכטונג און צו דער דיכטונג פון אלע פעלקער פונעם ראַטנפאַרבאַנד. באַזונדערס האָט אים צוגעצויגן די פּאַלקס־פּאָנג און די פּאַלקס־כאַכמע.

שיקע דריזס לידער האָבן פאַרינטערעסירט אזא מיסטער פון דער יידישער ליטעראַטור, ווי לייב קוויטקאָ. ער האָט אונטערגעהאַלטן דעם דאָזיקן פּאָעט און זינע לידער. אָט די צוויי דיכטער — לייב קוויטקאָ און שיקע דריז — האָט דערנענטערט די שטרעבונג אלץ צו מאַכן לעבעדיק, אלץ „פאַרמענטשלעכן“, ווי עס האָט געזאָגט בלאַק. זיי האָבן געוואָלט, אז דאָס פאַרמענטשלעכטע זאָל זיין וואַרעם און גוט. פון די רוסישע פּאָעטן איז, לויט מיין פאַר-שטאַנד, דריז נעענטער צו מיכאַיל סוועטלאָוו. ס'איז אינטערעסאַנט, וואָס דער אווטאָר פון „גרענאַדע“ האָט אין דער פּאַרעדע צו די „שטערנדיקע שניידער“ פון שיקע דריז געשריבן: „ער קאָן גאָר אַף

א נביעם אויפן באווייזן גוט באקענטע זאכן, און זיי לעבן אוף, ווערן אונדזערע גוטע פריינט, ציען אונדז אריין אין כיטרע שפילן". צוזאמען דערמיט האָט דרין געהאט פיל לערער, די נעמען פון וועלכע ס'איז שווער איבערצורעכענען, אָנצורופן, קאָן דען א בין אויסרעכענען די בלומען, פון וועלכע זי האָט צונויפגעזאמלט האָניק? אזוי קאָן דער דיכטער, וואָס האָט געלעבט מיטן פּאָלק, נישט זאָגן, ווען און ווו ער האָט צונויפגעזאמלט דעם האָניק פון דער פּאָלקס־כאַכמע. שיקע דרין האָבן געהאַלפן א סאך: די דערינערונגען פונעם זיידן דעם באלמעלאַכע, די מניסעס און מעשאַלים פון די שכיינים, די ליד, וועלכע עס האָט געוונגען די מאמע, דער שארפזיניקער ווערטלזאָגער און פּאָלקס־לעץ הערשעלע אַסטראָפּאָליער, דער ביי־טערער שמייכל פון שאַלעם־אלייכעמען, די שאַטלענדישע ניגונים פון ראַבערט בערנס און די בלאַנדזשענדיקע סוושעטן וועגן די כע־לעמער כאכאָמים.

אויסרעכענען נעמען וואָלט מען געקענט אָן א שיר, ווייל דער דיכטער האָט דאָס גאנצע לעבן געקליבן דעם האָניק פון כאַכמע, דאָס גאנצע לעבן זיך געלערנט און דאָס גאנצע לעבן זיך געקליבן באשאפן זיין הויפט־בוך. מיט דעם איז פול געווען דער זיין פון שיקע דרין. אלע נעמען, וועלכע זיינען דאָ אָנגערופן געוואָרן און נישט אָנגערופן געוואָרן, גיסן זיך צונויף אינעם באגריף פּאָלק. דאָס פּאָלק איז דער קוואל, דער באַדן, דער גרונט, דאָס, וואָס שטילט דעם דאַרשט, אף וועלכן עס וואקסן אויס די גאַלדענע זאנגען, ווו עס רוט דער קויעך־האדימיען.

מוזיק, זאָגט גלינקא, פארפאסט דאָס פּאָלק, דער קאָמפּאָזיטאָר אראנזשירירט זי בלויו. פונקט אזוי האָט לאנג און אופמערקזאם זיך איינגעהערט אין דער הארציקער וואָרט־מוזיק פונעם פּאָלק שיקע דרין, קעדיי טאלאנטירט, קלוג און מיט קענטעניש זי באארבעטן, צוגעבן גלאנץ דעם דימענט, וואָס דאָס פּאָלק האָט באשאפן. איז דאָס דען נישט קיין מייסטערישקייט?

דער דיכטער טרוימט „נישט פאָרן פארן אַרקעסטער, נאָר טאנצן פאר אים". טראכט זיך איין אין דער דאָזיקער פילדיטיקער פראזע! שיקע דרין גיט זיך אָפּ דעם געפיל, פארווירקלעכט דאָס נישט פאר־ווירקלעכטע, דאָס געגארטע ווערט רעאל: די געקוילעטע גאנדז באַ־דארף נעמען פאָכן מיט די פליגל (באדארף), אין דעם אויסגע־

טריקנטן ריטשקעלע באדארף זיך פליוסקען דאָס פישעלע (באדארף!). ווי אומיטלבאר קינדעריש דאָס איז! נאָר דאָפּקע אין דער דאָזיקער קינדערישער אומיטלבאָרקיט, וואָס איז איבערגעגעבן מיט די ליפּן פון דעם קלוגן מייסע־דערציילער, נעסטעט זיך דער ווונדער פון שיקע דריזס דיכטונג.

בא דריזן איז איבער אלץ די זון — די וואַרעמקייט פון לעבן, די גוטסקייט. די זון איז אומעטום: אף די מעשענע קנעפלעך פונעם בריווטערער, פונעם שלאכטמאן, איזנבאנער, זי כאפט זיך אריין אין דער נעץ, זי ברענט אפן סאמאָוואַר. ניט נאָר די זון, נאָר אלץ, וואָס קאָן דערוואַרעמען דאָס מענטשלעכע לעבן, ווערט דער העלד פון שיקע דריזס ליד. דער פּאָנערישער טרומייט, וואָס הייבט אָן קלינגען איבער דער וועלט אין די הענט פון פּאָנער, שפּאַרט זיך אָן אין הימל, אין דער זון. וואָס פּאַרייניקט דעם הימל מיט דער ערד? דער טרוים, דאָס מייסעלע. און טאַקע דער טרוים און דאָס מייסעדיקע ליגן אין גרונט פון דריזס לידער, וועלכער האָט גע־שטרעבט אפילע דעם טויטן שטיין לעבעדיק מאַכן. בא דריזן דער־ציילט דער שטיין, וויפל יאָר ער איז אלט. געוויינלעכע שיך, לאָזט זיך אויס, זיינען וויכטיקער פּאַרן מענטשן, ווי א קאַרעטע מיט רע־דער, אין קעסטל מיט אַקוואַרעל־פּאַרב געפּינט זיך אן אויצער, אין וועלכן עס איז פּאַרבאָרגן די גאַנצע שיינקייט פון דער ערד, דער פּראַכט פונעם היימלאַנד.

ער האָט געשליפּן די שורע. דאָס האָט געפּאָדערט קענטעניש, געדולד און צענדליקער יאָרן. די ליד בא דריזן איז פּראַסט, נאָר פּראַסטקייט פּאַרמאַגט איר טיפּקייט, די טיפּקייט פון אופּאסן דאָס לעבן, דעם מענטש, זיין נעשאַמע. שיקע דריזס ליד איז מעלאָדיש, עס ווילט זיך זי זינגען. די דאָזיקע ליד האָט אויסגעטעסעט א מייסטער טאַג נאָך טאַג, נאכט נאָך נאכט.

וויפל זיינען אָנגעשריבן לידער און דערציילונגען וועגן דעם, ווי קינדער שפּילן זיך אין באהעלטערלעך! וויפל איז אָנגעשריבן געוואָרן וועגן דעם פּריילעכע, אינטערעסאַנטע, קאַמישע און פּאַר־כאַפּנדיקע געשיכטעס און אָט האָט איר ווידער באהעלטערלעך, פּאַנאַסטישע. שיקע דריזן דערציילט, און קינדווייז, שפּילנדיק מיט זיינע פּריינט, האָט ער זיך באהאַלטן הינטער א בויים. מע האָט אים באדאַרפט געפּינען, נאָר זיינע פּריינט זיינען פּאַרבייגעלאָפּן, זיי

האָבן פאָרגעסן אין אים. דער דאָזיקער צופאל ווערט פאָרוואַנדלט אין א סימבאָל. די פּריינט, ווי עס האָט זיך אַרויסגעוויזן, זיינען געווען גלייכגילטיק צו אים, וואָס האָט זיך באהאלטן הינטערן בוים, און ער האָט פאָרגעזעצט וואַרטן אָף זיי — און וויפל מיינט איר? צען מינוט, א האַלבע שאַ, א שאַ? ניין, דאָס גאַנצע לעבן. זיי האָבן אים געפונען, נאָר דאן, ווען ער איז שוין געווען באַערדיקט, גע־פונען אים און אוועקגעלייגט בלומען צו די פיס. א ציקאווע צופאל, נאָר א טרויעריקער, וועלכן דער דיכטער האָט אַרויסגעכאַפט פונעם לעבן און דערהויבן ביז א סימבאָל.

יא, שיקע דרייזס האַרציקע דיכטונג ברענגט אונדז ניט נאָר קיין פרייד — זי צווינגט זיך פאַרטראַכטן אָף פיל שווערע פראַגן ניט נאָר דאָס קינד, דאָס קינד פון פאַרשול־עלטער, נאָר דעם גראַוון געוואָר־רענעם טשאַבאַן אָדער אַקאַדעמיקער.

דער דיכטער בייגט זיך אָן צום קינד פונקט אזוי, ווי צו דעם געניטן קלוגן זאַקן, און זיי פאַרשטייען דעם דיכטער, זיינען באַ־צויבערט פון זיין ליד — יעדערער אָף זיין אויפן.

שיקע דרייזס קאָן זיין איבערצייגעוודיק אין זיין פרייד, אין זיין מאַזשאַר, אין זיין לעבנס־באַשטעטיקונג.

כאַטש מע האָט א האַלבע וועלט
מיט מיין בלוט פאַרגאַסן,
הונדערט מאָל געהאַרגעט מיך
און טויזנט מאָל געשאַסן —
דאָך האָט ניט גענומען מיך
קיין פניער און קיין שווערד,
און אַטראָ, ווי איר זעט מיך,
וואַקס איך אָף דער ערד —
א הייכער בוים,
א שיינער בוים,

א שטאַרקער בוים!

אַפּט שטעלט זיך מיר פאַר שיקע דרייזס, ווי ער גייט פאַרנאַכט אָדער באַנאַכט מיט א לאַמטערן אין די הענט, ער באַלייכט דעם וועג פון זיינע ליינער, וואָס גייען באַנאַנד מיט אים און נאָך אים, און עס דיכט זיך, אז ער זאָגט צו זיי: שרעק זיך ניט, גיי געוואַגרי טער איבערן לעבן! דו וועסט ניט פאַרבלייבן אומבאַמערקט, דייענע פּריינט וועלן דיך ניט פאַרבלייגן, ניט דעמלט ווען דו שפּילסט זיך

אין באהעלטערלעך, ניט דעמלט, ווען דו גייסט מיט זיי אין שלאכט, ניט דעמלט, ווען דו גייסט אף דער ארבעט.

פארענדיקנדיק דאָס פּאַרוואָרט צו שיקע דריזס בוך „דער פריי-לעכער בעקער“, האָט דער באוויסטער שרייבער לעוו קאסיל גע-שריבן: „זאָל יעדערער פון אייך אויסקלייבן דאָס, וואָס אים געפעלט, דאָס, וואָס איז אף זײַן געשמאַק, דאָס, וואָס איז אים צוגענגלעך, לויטן עלטער, וועט איר, איבערלייענענדיק די דאָזיקע לידער, זאָגן א דאָנק דעם דיכטער.“

„א דאנק“ איז ניט אומבאדינגט צו זאָגן אף א קאָל, וויכטיק איז, איבערלייענענדיק די ביכער פון שיקע דריז, דערפילן א דאנק-בארקייט צו דעם, וואָס האָט זיי באשאפן, דערפאר, וואָס ער האָט געקאָנט דעם לייענער אריינפירן ניט נאָר אין זײַן וועלט, נאָר אין דער סאַמע גרויסער וועלט, אין דער וועלט ניט נאָר פון פּאַרשטע-לונג, נאָר אין דער רעאַלער וועלט.

שיקע דריזס לידער, — ווי מיכאיל סוועטלאָוו האָט געזאָגט, — „וועלן ווערן ניט קיין געסט אף אייער ביכער־פּאַליצע, נאָר די באלעבאטיים.“

די פארשידנארטיקע וועלט פון שיקע דריזן איז ניט שטענדיק קיין פריילעכע וועלט. דער דיכטער איז אויך אמאָל טרויעריק, נאָר דערפאר קיינמאָל ניט לאנגווייליק, דערפאר וויל ער איז שטענדיק פארנומען מיט וויכטיקע אינאָנים, ער איילט זיך צו זײַנע פריינט, און די פריינט ווארטן אף אים. דער פּאָעט און זײַן פּאָעזיע נעמען אַנטייל אין אונדזערע אינאָנים און געשעענישן. דאָס לעבן פונעם מענטשן איז קורץ, נאָר די דיכטונג פארלענגערט דאָס דאָזיקע לעבן. אן עמעסער טאלאנט פארנעמט קיינמאָל ניט קיין פרעמד אַרט אונטער דער זון. ער האָט שטענדיק זײַן אייגן אַרט, און דאָס דאָזי-קע אַרט קאָן קיינער ניט פארנעמען. אין דער אומפארבייטלעכקייט פון קינסטלער מאַקעטירט די מענטשהייט די אומפארבייטלעכקייט פון יעדן מענטשן.

דער דיכטער איז ניטאָ צווישן אונדן, נאָר זײַן געשפרעך מיט אונדן ווערט פאָרגעזעצט, און דאָס איז געזעצמעסיק, וויל אזא איז דער טאָך פון פּאָעזיע, פונעם פּאָעטישן וואָרט, וואָס מאכט דעם געדאנק, דעם פארטראכט, דעם טאט פונעם מענטשן אומשטערבלעך.

Handwritten notes in a cursive script, likely a list or journal entries. Some words are circled, and there are horizontal lines drawn through the text. The text is difficult to decipher due to the handwriting and the halftone texture of the page.

Handwritten text in a stylized, bold font, possibly a signature or a specific name. The letters are thick and somewhat irregular, with some horizontal lines extending from the bottom of the characters.

די ערד איז שיין

כ'האָב געווארט אף אים א שאַ,
נאָר מיין כאווער איז נייטאָ.
קיינער ווייסט נייט, קורץ גערעדט,
ווען ס'וועט קומען דער פאָעט.
בא זיין שמאָלן בעטל
ליגט פאפיר א בלעטל,
א פארשניצטער בליינער,
א ציגניער.
נעם איך זיך פארצינען
מיט א רויך א גרינעם,
ווערט דאָס שמאָלע בעטל
און די שטוב אנטרינען.
פלוצעם קלינגט דער זייגער פיר,
כ'נעם פון טישל זיין פאפיר,
לאָזט זיך אויס,
מיין פריינט
האַט היינט
אין אַוונט צי באנאכט
א כעזשבן זיך געמאכט,
א כעזשבנדל א קליינס —
איינס:
באזוכן דעם מוזיי,
צוויי:
קויפן צוקער,

קויפן טיי,
איז ביבליאטעק — וואָס גיכער —
כאפן א פאָר ביכער,
און דערנאָך
צום שוסטער לויפן
אַפנעמען די שייך...
ווייל די ערד איז גרויס,
ווייל די ערד איז שייך,
ווייל ער איבער איר
נאָך גיין
און גיין און גיין.

איך, מענטשן

כאַטש איך האָב קיין דראטווע
און קיין פיצל לעדער,
ניט קיין פאפ און ניט קיין פלעקל,
כוץ א טיגט און פעדער, —
דאָך וואָלט איך, דאָך וואָלט איך
גענומען מיין קאיאַר,
און אופגענייט איך וואָלט פון אים
מעשטעלעך א פאַר.

זאָל א קינד, וואָס קאָן שוין גיין
און קאָן שוין עפעט זאָגן,
אף די ליפן מיין גוטמאַרגן
איך אנטקעגנטראָגן.

כאַטש איך האָב קיין שערל,
וואָס האָט די ווערט א דרייער,
ניט קיין ציץ און ניט קיין פאָדעם,
כוץ א שטיקל בלייער, —
דאָך וואָלט איך, דאָך וואָלט איך
קיין רעגע ניט געטראכט,
פאר דעם קליינזארג פון מיין טאָג
קאָפטעלעך געמאכט.

זאָל אַ מאמע שוין אינײנעם
מיט איר קינד געבענטשטן
אף די הענט ארומטראָגן
מיין גוטעלף פאר מענטשן.

כאַטש כ'האַב ניט קיין וואָלנס,
וואָס זאָל אף עפעס טויגן,
ניט קיין זינד און ניט קיין פּליוש,
כּוץ פּאַפּיר אַ בויגן, —
דאָך וואָלט איך, דאָך וואָלט איך
גענומען מיין פּאַרנאַכט
און פון אים אַ טשיפּעקל,
אַ ציאַצקעלע געמאַכט.

זאָלן קינדער שוין אין פּריידן,
אין דער ווייט צי נאָענט,
שטענדיק איך אנטקעגנטראָגן
מיין האַרציקן גוט־אָוונט.

באם סאמע דניעפער

אף פאָדאַל,
באם סאמע דניעפער,
בענקט א מאמע נאך איר זון;
ליבער כאווער,
פאָרסט קיין קינעו,
קלאפ איר דאָרט אין פענצטער אָן.
זאָג איר גאָרניט,
וואָס איז ווערטער...
מאך פאמעלעך צו די טיר,
עס און טרינק
מיין וועטשערע,
וואָס שטייט דאָרט אָנגעגרייט פאר מיר.
שפאר זיך צו
אף מיינע קישן,
לעש גיט אויס די קארגע שיין
און מיט מיינע אויגן, כאווער,
קוק זיך אין איר פאָנעם איין.
פון יעדער רינעלע,
פון יעדער קנייטשל
וועט רינען לויטערקייט,
וועט שיינען גליק,
ווען ס'וועט זיך איר דאכטן,
אז דאָס בין איך געקומען
מיט פינף און דרייסיק יאָר צוריק.

שױן אָנגעװנגען זיך מיט לידער,
בא אלע פאַרהענגלעך געװען,
שױן אויסגעמאַסטן אלע שטעגן
און ניט נאָר איין מאָל — א מאָל צען.
פון גליק א מידער, דרייט דער קאַפּ זיך
מיט שיין לעװאַניקער באצירט —
שױן אלע מיידלעך צו די גאַנעקעס,
צו די טרעפלעך אָפּגעפירט,
שױן אלע שטערן אויסגעלאָשן
און ס'האַלט שױן ערגעץ בא קאיאַר,
נאָר מיין מאמע דאָס אויג פארמאַכט ניט --
שױן גאַנצע פינף און דרייסיק יאָר.
זאָג איר גאַרניט, װאַס איז װערטער...
גיב קיין גרוס פון מיר ניט אָפּ —
פאר איר בין איך סײַװי געבליבן
א נאריש קינד מיט א גראַװן קאַפּ.

1945

מזין קאפ איז גראו... ..

שמועל האלקינען

מזין קאפ איז גראו,
דער אקסל מיד,
נאר ניט אויסגעוועפט
אין הארץ מיינעם די ליד...

וואלט איך אנהייבן
פון אנהייב אלץ געקענט,
וואלט איך אויסגעשטרעקט
צום הימל מיינע הענט —

און געלאפן,
און געשפילט זיך,
ווי א קינד,
מיט דעם האגל,
מיט דעם רעגן,
מיט דעם ווינט.

דער קאפ איז גראו,
דער אקסל מיד,
נאר ניט אויסגעוועפט
אין הארץ מיינעם די ליד.

וואלט מיר אנהייבן
פון אנהייב זיין באשערט,

וואָלט איך בעמען
אף די הענט מײַנע די ערד —

מיט די וויכערס,
מיט די זליוועס,
מיט דער קעלט,
כ׳האַב אַ כעזשבן
נאָך אַ גרויסן
מיט דער וועלט.

נאָך ניט אויסגעשעפט
מײַן טיפער יאם מיט לייד,
נאָך ניט אָנגעפילט
מײַן פינגער הוט מיט פרייד...

דער קאַפּ איז גראָוו,
דער אַקסל מיד,
נאָך ניט אויסגעשאלט,
ניט אויסגעשפילט מײַן ליד.

לענינס זייגערל

איינער א זייגערמאכער, דערוויסנדיק זיך, אז
לענינס זייגערל איז קאליע געוואָרן, האָט זיך
געווענדט אין צק פון דער פארטיי, מע זאָל
אייס דערלויבן צורעכט מאכן דאָס זייגערל.

פון צייטונגען.

— זייגערמאכער, זייגערמאכער,
שלאָפסט ניט דורך די נעכט,
זאָג אונדז, וועמעס זייגערל
מאכסטו דאָרט צורעכט?

— מיינס און דיינס און אלעמענס,
דער שוועסטערס און דעם ברודערס,
דעם דאָקטערס און דעם גלעזערס,
דעם סטאָליערס און דעם שמידערס.

— זייגערמאכער, זייגערמאכער,
מיר כאלעשן צו הערן,
וועמען וועט דאָס זייגערל
דאָס טייערע געהערן?

— דיר און מיר, און יעדערן,
דעם לערער דעם באווסטן,

דעם שלאָסער און דעם טאַקער,
דעם שניידער און דעם שוסטער.

— זייגערמאכער, זייגערמאכער,
עפּשער קאַנסטו זאַגן:
ווער זשע וועט דאָס זייגערל
שטענדיק בא זיך טראָגן?

— גייט שוין, גייט שוין, פעמפיקעס,
גייט שוין, גייט שוין, זניקעס,
נו, פארשטייט זיך, איך און איר —
אלע באַלשעוויקעס!

אין לענין־סקווער

קינדער־געפילדער,
פייגל־געשריי.
אין שאַטן באהאלטן
אן אינדזעלע שניי.

א טשאטע מיט ווייסע,
מיט ווארעמע טויבן,
פון לענינס האנט
זיך אופגעהויבן.

זיי מאכן א קרייז
און ווידער אהער.
פרילינג און פרידן
אין לענין־סקווער.

ווי איז אונדזער יאם

דאָס האָב איך אים, אפּאַנעם, איבערגעגאַסן,
דעם יאם דעם גרויסן
אין די אויגן מיינע —
מיט אלע זיינע אָפּגעשטאַרבענע פּערל,

זיינע צעריסענע בניטשעלעך מיט קרעלן,
און קוישן פּאַרלאַשענע שטערן...

און גיי ארום אצינדער איבער דער וועלט
מיט א יאם — געזאלצענע טרערן,
און דער צאר שטורעמט און ווייטעקט
אין מיינע שווארצאפלען!

* * *

דער בוים אינעם וואלד
און אין פעלד אונדזער ברויט
האָבן געהיט מיר
פון אומגליק און טויט.

דער ווינט: פלעג מיר שעפטשען:
איבער דעם שניי
דיין טראַט פארן סוינע
פארגלעטן איך גיי!

בין איך געגאנגען
און געקומען אהין,
אין דער וויסטער און פינצטערער
הויפטשטאָט בערלין.

און פון דאָרט, פון סוינע,
נאָכן זיגרייכן שלאכט
צוויי יידישע זאכן
אהיים מיר געבראכט.

איז נא דיר דאָס טיכל
און מיר גיב די פלאש,
דערלאנג מיר דעם בעכער,
וואָס ליגט אין מיין טאש.

און זאל אונדזער סוינע
זיך עקן און פלאגן,
און מיר, מיין באשערטע,
וועלן זיך מאזלטאון זאגן!

אוי, מאמע, מאמע!

ווען א מאמע שמייכלט,
קושן זיך די שטערן.
טויטע שטיינער הייבן אן
לעבעדיק צו ווערן.

ווען א מאמע שמייכלט...

ווען א מאמע לאכט,
ווערן גראָווע יינגער,
ווערט דאָס פעקל צאַרעס
אף דער פלייצע גרינגער.

ווען א מאמע לאכט...

ווען א מאמע וויינט
(גאָט זאָל אונדז ניט שטראַפן),
ווען א מאמע וויינט,
טאָרן די קינדער ניט שלאָפן.

ווען א מאמע וויינט...

קנופן

זינט כ'האָב צום ערשטן מאָל
מיינע שטיוועלעך אָנגעמאַסטן,
מאך איך קנופן אף די בענדלעך —
קנופן, ווי די קנאַספּן.

כ'האָב זיך איינגערעדט,
כ'האָב זיך פירגענומען,
אז אַט־אַט פון די קנופן
וועלן ווערן בלומען.

יאָגן די יאַרן — ווער מיר בלומען!
די שטיוועלעך צעשינדן...
ניין, כ'וויל שוין גאַרניט —
די קנופן כאַטש צעבינדן.

וויי איז דעם שליסל

טיף אין דער נאכט,
סאָף כוידעש גיסן,
וועקט מיך אוף
א קרישטאַלענער שליסל:

— דיכטער, זיי ניט
אזוי באשיידן?
נעם, נארעלע,
שליסל אוף דעם גאניידן.

טו ואיך אזוי,
ווי דעם שליסל זיך גלוסט.
נאָר... וויי איז דעם שליסל —
דער גאניידן איז פוסט!

וואָס הייסט מילכאַמע

זיידע, וואָס הייסט מילכאַמע, —
פרעגט מיין אייניק.
— בעסער, קינד מינגס,
טו א פרעג בא די טויבן,
שווארצע טויבן ווערן ווייס,
ווייסע ווערן שווארץ,
וועלן זיי דיר ענטפערן.
אַט זיי מעגסטו גלויבן.

טיכעלעך

וועבערן, וואָס וועבסטו?
דיינע אויגן שוין קאליע.
— א סאַלדאטיש העמדל וועב איך,
וונד־שנירן פון מארליע.

וועבערן, וואָס וועבסטו,
דו קענסט מיר ניט דערקלערן?
— א טיכעלע וועב איך
אף אויסווישן די טרערן.

קווייטן

פאר די, וואָס פּאַרן שוין אוועק,
פאר די, וואָס דארפן ערשט קומען,
האַט די מאמע־ערד אויסגעכאַוועט
וויסע, בלויז און רויטע בלומען.

מיט פערל־טוי באפערלט זיי,
מיט כּיין־פּינטעלעך באפּינטלט,
מיט רעגנדלעך בארעגנט זיי,
מיט ווינטעלעך באווינטלט.

איינעם געפעלן די בלומען,
א צווייטן — די שטעכלקעס גראָד.
טאקע דער צווייטער, אפּאַנעם,
דערפונדן האָט שטעכל־דראָט.

די מוטער

בא איינער א מוטער
פון קינדער פון זויבערע פיר
זיגעהאנגען א קעסטל
פאר בריוו אף דער טיר.

דריי מאָל א טאָג
האַט די מוטער די גראָווע
געלעכצט בא דעם קעסטל
א בריוו אף האנאַע.

און הענגען פלעגט בלייבן
איר האנט, ווי א שטריק,
וואָס ברענגט ניט דעם עמער
פונעם ברונעם צוריק.

וואָס זשע וויינסטו, בערעלע?

דער טאטע מיט דער מאמע שפאצירן ווילן גייען —
בלויב איך שוין, דער זיידע, מיט בערעלען אינצווייען.
„זע נאָר, אז ער זאָל ניט וויינען?“ — בעט בא מיר דער
פאָטער.

הערט מיך אָבער בערעלע, ווי דער ראבער קאָטער...

עפשער זאָל איך, בערעלע,
מיין טולעפ איבערקערן
און א בער א האַריקער
אף טשיקאוועס ווערן?

ווילסטו, וועל איך ווייזן דיר, ווי אינמיצקעדרינען
האַט א פאַרעץ, כאַגע־צינט, פארוויילן זיך פארגינען. —
ס'האַבן פּינקלעך צוגעפּינקלט, צוגעפּיפט די פלייטן,
און דער זיידע האָט געטאַפּעט, ווי א בער אין קייטן.

וואָס זשע וויינסטו, בערעלע,
מיר שפּילן דאָך אין פּריידן? —
דאָס האָבן פּריצים מיט פּאניטשעס
געכויעקט פון דיין זיידן.

אַט וועל איך איצט, בערעלע, א קנױל מיט קלאַטשע נעמען,
באַרד און פּייעס צוקלעפּן און געדיכטע ברעמען,
און ווייזן דיר א זאַקן, נעבעך, — צעבראַכן יעדער אייווער, —
ווי ער גראַבט, מיט הױלע נעגל, זיך אליין א קייױער...

און דײַטשן האָבן אָנגעקוועלט
בײַן צעזעצט צו ווערן...
וואָס זשע וויינסטו, בערעלע?
מיר פאר דייע טרערן!

פון דוירעס צו דוירעס

דעם אַנדענק פון די דיכטער,
אומגעקומענע אין די קאַלן־אויזונס.

וויינט ניט און קלאַגט ניט,
ייִדישע אלמאַנעס,
דיכטער קדושים
געווען די קאַרבאַנעס.

לאַמיר זשע זינגען
פאַר קינד און פאַר קייט
דאָס ליד, וואָס זיי האָבן
אין האַרץ אונדז פאַרזייט.

זאָל טרעפן דער מיזמער
צעעפנטע טירן —
די באַבע זאָל זינגען
דעם אייניקל אירן,

א מאמע — די קינדער,
א שוועסטער — די ברידער,
מע קען ניט מיט פולווער
דערשיסן קיין לידער.

וויינט ניט און קלאַגט ניט
און זוכט ניט די קוואַרים

אף מיזרעך און מיירעוון,
אף צאָפן און דאָרעם.

לאַמיר זיך בעסער
היינט אַנטאָן אין שוואַרצן,
און אופהענגען לאַמיר
דעם שטיין אפן האַרצן.

און אויסקריצן לאַמיר
מיט אייגענע פינגער:
פה נקבר, פה נתמן
דער יידישער זינגער.

פון דוירעס צו דוירעס
דעם שטיין איבערגעבן,
ביזוואנען כאַטש איינער
פון אונדז וועט נאָך לעבן.

וויינט ניט און קלאַגט ניט,
יידישע אלמאַנעס,
דיכטער קדושים
געווען די קאַרבאַנעס.

לאַמיר זשע זינגען
פאר קינד און פאר קייט
דאָס ליד, וואָס זיי האָבן
אין האַרץ אונדז פארזייט.

דאָס וועגעלע

געמאכט האָב איך א וועגעלע
מיט רעדעלעך מיט פיר,
דאָס בעסטע און דאָס טייערסטע
געווען איז דאָס בא מיר.

אויסגעשניצט און אויסגעטאַקט
איך האָב עס ניט אומזיסט,
זיץ אף דעם און פאַר אף דעם,
וויפל נאָר דו ווילסט.

ווילסטו, פאַר אין מיל ארנין
נאָך קלייען פאר דער ציג.
זאָל זיך נאָר פארענדיקן
וואָס גיכער שוין דער קריג.

מיין טאטע זאָל זיך אומקערן
און זיין מיט אונדז צוריק,
מיט ליבע און מיט אייגענע,
מיט מאזל און מיט גליק.

אזוי האָב איך געטראכט מיר,
ווי יעדער זעלנערס קינד.
ביז איינמאָל האָט מען אָנגעקלאפט,
כאָדענק עס ווי אצינד.

די מאמע האָט א שאלעכל
א כאפ געטאָן אָף זיך
און שטילערהייט געשושקעט זיך
מיט עמעצן אין קיך.

דערנאָך איז זי ארומגעגאָן
א ווייסערע פון שניי.
און נאָר די הענט געבראָכן:
וויי מיר, וויי מיר, וויי...

א רעגע איז די מאמע
געשטאנען ווי געליימט,
א פאל געטאָן צום קישן
און ביטער זיך צעוויינט.

און אויסגעגלייכט זיך טייקעף
א דינע, ווי א ריט.
און קוים וואָס זי האָט אויסגערעדט:
— דאָס וועגעלע נעם מיט.

די שטאָט איז דאן געשלאָפן,
קיין שאַטן ניט פאראן,
און מיר זיינען געגאנגען,
געשלעפט זיך צו דעם באן.

דאָס שטריקל פונעם וועגעלע
פארקלעמט בא מיר אין האנט.
און נאָר דאָס הארץ מיינס הער איך
טיק-טאקעט, ווי א זייגער אָף דער וואנט.

באם וואַקזאל געווארט האָט
א האלב־מענטש ווי אָף א קאָרט.
א קלומעק מיט צוויי אויגן,
וואָס רירט זיך ניט פון אָרט.

אין יוכטאווע בייטל
ביז דער דיך פארפאקט.
דאָס איבעריקע, דאָס איבעריקע
דער דיטש האָט אָפּגעהאקט.

מיט טיגט און פען באמאָלן דאָס
האָט יעדער מיך געראטן,
זאָל מען זען דאָס וועגעלע,
וואָס פירט ארום מיין טאטן.

אונטעררוועגנס

זאָלסט נאָר האַלץ אין וואַלד באַדאַרפֿן —
טוסטו נײַט, זײַדענײַט, קײַן האַק נײַט שאַרפֿן.

זאָלסט נאָר שפּענער דאַרפֿן האָבן,
האַסטו נײַט, זײַדענײַט, קײַן זאַק קײַן גראַבן.

וואָס זשע וועסטו טאָן דאָרט
אין אזא פאַרשאַלטן אָרט?

צוועלף אזײַגער אין דער נאַכט
האַט אַ דײַטש דאָרט אומגעבראַכט

צאַרטע מוטערס, הױכע זאַנגען,
נײַט געשאַכטן, נײַט געהאַנגען —
לעבעדיקערהײַט פאַרברענט
מײַט די קינדער אַף די הענט.

טרערן זע אין, ווײַן נײַט, זײַדע,
לאַמיר גײַן אַהינצו בײַדע.
— נײַן, מײַן פּרײַנט, כּוועל גײַן אליין
אַפּזוכן מײַן קינדס געבײַן.

ווען די שטאָט איז באלאגערט

אונטער זיבן טויערן,
אונטער זיבן שלעסער,
קאָוועט מען די שווערדן,
טאָקט מען אויס די מעסערס.

טאָר דען עמעץ שלאָפן,
טאָר דען עמעץ רוען,
ווען מיט פלאם און פייער
טוט דער סוינע דראָען.

טאָר דען עמעץ שלאָפן,
שוועבן אין זיין כאַלעם,
ווען די שטאָט באלאגערט
אומגליק און בעהאַלע.

קאָוועט מען די שווערדן,
טאָקט מען אויס די מעסער,
אונטער זיבן ריגלען
אונטער זיבן שלעסער.

אדאָלף דער צווייטער

אדאָלף דער צווייטער האָט פארשפּעטיקט צו דער יאגד,
ס'האָט אים נישט געפּידלט אין פּוילן,
האָט ער א טופּע געטאָן: „ברענגט מיר א יודע!
כאָטש אַן אָנגעמאַלטן מיט געלאָשענע קוילן!

כ'וועל אים צובינדן צו א לופט־באלאָנדל
מיט א לאנגן, מיט א דינעם פּאָדעם,
און — דאָנערוועטער — מיטן ערשטן קנאל
שיס איך אראָפּ דעם פּאַרפּלויכטן יודע“.

דאכט זיך מיר, אז איך הענג אף דעם פּאָדעם,
ווי א שיטערע זיפּ, שוין אדורכגעלעכערט,
און וויי טאָן טוט וויי מיר נאָר דאן,
ווען איך קאָרטשע זיך פון געלעכטער.

אונדז, די זעלנער

אונדז, די זעלנער,
טו היינט א פרעג,
צי קאָן איך פארגעסן
די דאָזיקע טעג.

א קייווער דאָס פעלד,
א קייווער די גרוב,
א קאָרבן די אייגענע
ערלעכע שטוב.

שורעס פון טויטע
אף שינעלן אף גראָע,
גלייך ווי מיר גיבן
צוויי מאָל די שווע.

נאָר וויינען, נאָר קלאַגן
ניין!
פארגליווערט געוואָרן
דאָס האַרץ, ווי א שטיין.

א זשמעניע מיט ערד —
די קוואַרים דאָ שטייען,
און ווידער אין פלאַם
און ווידער אין פניער.

און ווידער א קייווער,
א בלוטיקע סטעזשקע,
און ווידער מיר שפילן
אין אַדלער און רעשקע.

אונדו, די זעלנער,
טו היינט א פרעג,
צי קאָן מען פארגעסן
די דאָזיקע טעג.

די שטוב אָן א קוימען,
דער קוואל אָן א שטריק,
דאָס קינד אָן א וויגל,
דער טינד אָן א בריק.

דאָס ניט געלייענטע
דרייעקעכיק ברייול,
די טרערן, וואָס גיסן
די נאַענטע, ליבע.

מיר זיינען געזעסן
שוואַרץ, ווי דער אש,
דאָס רויטע פניער
אין א טיפן בלינדאזש.

שוועסטער און ברידער

שוועסטער און ברידער,
שלינגט ניט די טרערן,
שטייט אוף קעגן מערדער,
און לאַמיר זיך שווערן:

קיינמאל ניט בייגן
דעם קאָפּ פאר די סאַנים —
שטענדיק קוקן
דעם טויט אינעם פאַנעם.

און צאָלן דעם גאזלען
פאר אַלץ, וואָס איז טייער,
מיט פייער, מיט פייער,
מיט פייער, מיט פייער!

און דער, וואָס סע האָט ניט
קיינ שפיז און קיין שווערד,
טאָ אויסרייסן זאָל ער
א דעמב פון דער ערד.

א שטיין פון די הויפנס
ווארשעווער שטיינער,
און אופוועקן זאָל ער
די טאָלן מיט ביינער.

און צאלן די סאָנים
פאר אלץ, וואָס איז טייער,
מיט פייער, מיט פייער,
מיט פייער, מיט פייער!

און וואקלען די ערד
אונטער זייערע טריט,
ביזוואנען די וועלט
וועט זיך אַנטאָן אין צוויט.

* * *

שוין פון דרינען,
שוין פון דרינען
א יאם מיט שווערע יאָרן,
כ'האָב מיר מינס שוין אָפגעלעבט,
גרייז און גראָוו געוואָרן,

נאָר ביז היינט, נאָר ביז היינט
דאָס הארץ אין מיר צעגייט,
ווען איך הער א פידל שפילן,
דאָס פייפן פון א פלייט...

טו איך אָן
מיין כופע־קלייד,
מיין צירונג
אף די הענט,
און איך טאנץ,
און איך טאנץ
שטומערהייט
מיט מיין שאַטן
אף די ווענט.

שוין פון דרינען,
שוין פון דרינען
א יאם מיט שווערע יאָרן,

נאָר מיר דאכט, נאָר מיר דאכט,
גלעקעלעך קלינגען — מעכוטאַנים פאַרן.

בערד און פייעס — ווי די בעזעמער,
די גאסן צו פארקערן,
בערד און פייעס,
ווי די וועלדער,
יידן ווי די בערן.

צינד איך אָן
א יזקער־ליכט
מיט די אלטע
הענט,
און איך טאנץ
און איך טאנץ
שטומערהייט,
ביז דאָס ליכטל
ברענט.

שוין פון דרינען,
שוין פון דרינען
א יאם מיט שווערע יאָרן,
כ׳בין נאָך דעמאַלט אף יענער כאסענע
גרייז און גראָוו געוואָרן.

ניט קיין ווייזן האָט זיך געגאַסן,
א כאסענע ניט פאר אייך געדאכט,
ניט קיין מענטשן — ווילדע כניעס
האַבן געפראוועט מיין כופע־נאכט.

צינד איך אָן
א יזקער־ליכט
מיט די אלטע
הענט,

און איד טאנץ,
און איד טאנץ
שטומערהייט,
דאָס ייִזקער־ליכטל
ברענט.

שיף זיך, שיפל

אויסגעפארבט
און אויסגעפוזצט,
אָנגעפילט
מיט אלדאָס גוטס,

שיף זיך, שיפל,
שווים אוועק.
שווים צו שפאניער
ווייטן ברעג,

דאָרטן ליגט
א יונג אין בלוט,
נאָר כאוויירים
זעען גוט,

ווי די ביקס
א צווייטער נעמט
בא דעם ברודער
פון די הענט,

און ער זאָגט:
— א גוטע נאכט,
כװעל פארבייטן
דיך אין שלאכט.

דאַרט, מיין שיפל,
שטעל זיך אָפּ,
בעסטע גרוסן
גיב אים אָפּ.

גיב אים אונדזער
מוט און פרייד,
זאָל ער קומען
געזונטערהייט.

דערמאָנונג

ווי ביסטו, שטיבעלע,
האלב צעבראַכענער קוימען?
ווי זייט איר, פענצטערלעך, —
אויגן פון יעסוימיים?

ווי ביסטו, ביין־האשמאַשעסדיקער
ערשט געפאלענער שניי?
ווי זיינען די טייבעלעך, וואָס וואַרקען,
ווי מיין מאמעס „וויי מיר, וויי“.

שפילט אייך, קינדער,
שפילט אייך אין רעשקע,
שטערט ניט אייער זיידן
קושן די האַלעוועשקע.

טײערער פון א רינגל

געפונען כ'האָב, קינד מײנס,
א בינטל קסאוויאדן —
פארעלטערטע פערזן,
באײרטע באלאדן.

פון זיי אין מײן זינען
איז גאַרניט פארבליבן,
נאָר איינע כ'האָב, דוכט זיך,
פארהיט און פארשריבן.

פארהיט, אז געלעבט האָט
א מענטש צווישן אנדערע,
א ליבהאָבער גרויסער,
צו רײזן און וואנדערן.

דארף אָבער טרעפן,
ניט מער און ניט מײן,
זײן שיף ווערט צעקלאפט
און צעמאַלט אף א שטיין.

ער עפנט די אויגן,
קוקט אום זיך דערשראַקן,
דערזעט ער א פויער,
א גרײז־גראַוון זאַקן.

און זאָגן עס זאָגט אים
דער פויער מיט טרייסט:
דיך ווארט ניט קיין שלעכטס
אף מיין ערד, ווו דו שטייסט.

כאַטש כ'זוייס ניט דיין נאַמען,
דיין שפראך איז מיר פרעמד,
דאך האַסטו מיין בוימל,
מיין ברויט און מיין העמד,

מיין זאלץ און מיין האַניק,
מיין וויין און מיין ביר,
דעם לאַגל מיט וואסער,
וואָס שטייט בא מיין טיר.

...און אַט איז אדורך שוין
א כוידעש מיט טעג,
דער וואנדערער גרייט איז
פארלאָזן דעם ברעג.

ער נעמט פון זיין פינגער
א רינגל אראָפּ
און גיט עס דעם פויער
מיט דאנקבארקייט אָפּ.

נאָר ס'נעמט ניט דער אלטער
דאָס גאַלד אין דער האנט,
דאָס רינגל, אין וועלכן
עס שיינט א בריליאנט.

פאר מיר וואָלט גענוג זיין
טײַער און זיס,
ווען שענקען דו שענקסט מיר
די שיך פון די פיס.

אוועקפירן זאָלסט
אין דער פרעמד ניט מיט זיך
דעם שטויב פון מיין ערד,
וואָס איך זע אף די שידן!

א מניסע מיט א בריוו

געכאסמעט, געשטעמפלט
מיט זעקסערלעך טריף,
ברענגט מען אונדז פלוצעם
מיין שוועסטערס א בריוו.

טוט זיך אצינדער
אף טיש און אף בענק,
די שטוב איז געוואָרן
צו קליין און צו ענג.

יעדער וויל וויסן,
וואָס שטייט אין פאפיר,
יעדער וויל זען שוין
די קארטע פון איר.

הייבט אוף זיך מיין טאטע
און זאָגט צו דעם אוילעם:
— ווערט בין איך, הערט איר,
מיין ווייב זאָל מיך קוילען.

סטטיטש, וועט איר פרעגן,
פאר ווען און פארוואָס? —
א מענטש איז אן אקשן
און ווייסט ניט קיין מאָס.

מיינע פלעגט טיינען —
צו רירן א שטיין,
דאָס טעכטערל אונדזערס
איז שענער פון שייך.

דאָס קינד אונדזערס, איטשע, —
געראַטן אין דיר,
ווי צוויי טראָפן וואסער,
אוי וויי מיר פאר איר.

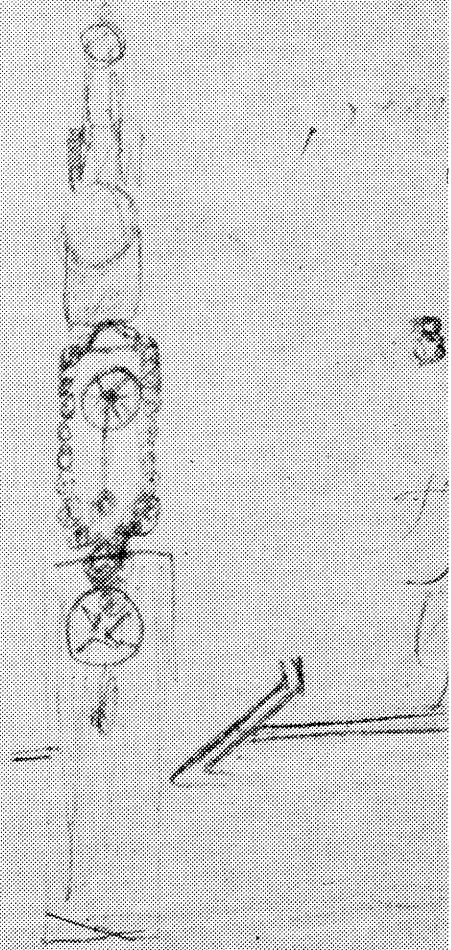
ווי נעמט ניט א פאָטער
זיין טאָכטער באם האנט
און פירט ניט „סנימאיען“
אזאָ אַ בריליאַנט?

בין איך אָבער איטשע,
דאָס ניסל דאָס הארטע,
און ענטפער מיסטאמע:
„איך דארף ניט קיין קארטע“.

גיי זיי א כאַכעם
און טרעף אלץ פאָרויס,
אז די טאָכטערקע מיינע
וועט אויסוואקסן גרויס,

וועט האלטן מילכאָמע,
באשיצן דאָס לאנד,
וועט ווערן א העלדן
פון ראטנפארבאנד!

磁石

מיניע קווייטן

באנאכט, ווען מע זעט ניט קיין פונק אין
די שטיבער,
וועגן זיי, וועגן די קווייטן, טראכט איך
איבער;
און טויזנט מאָל צום פענצטער לויף איך צו
און געפין זיך אף דער עלטער ניט קיין רו.
איך האָב מוירע, אז עמעצער, בעקיוון,
וועט צעטרעטן זיי אין גאַרטן מיט א שטיוול...
צי אן אויסוואַרף מיט א מיזעסן זידלוואַרט
וועט גאַר איבערשרעקן מיניע קווייטן דאַרט...
קאַנען זיי, כאַלילע, דאָס קוועקזילבער צעשיטן,
קאַנען זיי, כאַלילע, די זאפטן ניט פארהיטן,
די דינע רייכעס, די צארטע פארבן
און קאַנען, ניט פאר אונדז געדאכט,
כאַלילע שטארבן...
היינט אַדער מאַרגן, די שאַ קאַן דאָך קומען,
דערלאנגען א קוויטל און מאַנען די בלומען —
איז וואָס וועל איך ענטפערן, וואָס וועל
איך זאָגן?
עס האָט זיי א דונער, א האַגל דערשלאָגן?
כ'האַב שלעכט זיי געהיט? פארשפילט
זיי אין קאַרטן?
צי עפּשער פארשיקערט די קווייטן פון
גאַרטן?..

באנאכט, ווען מע זעט ניט קיין פונק אין
די שטיבער,
וועגן זיי, וועגן די קווייטן, טראכט איך
איבער;
און טויזנט מאל צום פענצטער לויף איך צו
און געפיין זיך אף דער עלטער ניט קיין רו.

1962

בלעטער

ווי שיין,
ווי שארף,
ווי דראַענדיק
זינען פארשפיצט צו די הימלען
די קנאַספּן די גרינע;
ווי נאָך ניט צעעפנטע,
פארקרעמפעוועטע
קינדערישע פויסטעלעך,
גיבן זיי צו וויסן:
אלץ איז אונדזערס!
אלץ!
ווי שיין,
ווי שטיל,
ווי עמעסדיק
עס שטארבן די בלעטער;
ווי דלאַגניעס פארגעלטע,
ווי אַפענע הענט —
בא דעם, וואָס קלייבט זיך
פארלאָזן די וועלט
און ווייזט איר:
כ'האַב גאַרניט גענומען;
גאַרניט!

1965

מיין פאפירענע קרוין

מיניע פינצטערע נעכט האָבן מיך פארפּוצט,
אונטערגעשוירן און צוגעקעמט,
א בעכער־שטערן, א טעלער־לעוואָנע
אף מיין טיש אוועקגעשטעלט.

אף א העסעבעט אוועקגעזעצט מיך,
מיך, דעם בען־שישים באיאָרטן,
זיץ איך אין מיין פאפירענער קרוין
ווי א קיניג פון אַנגעמאַלטע קאַרטן.

מיין איך... ס'איז עמעס — איך בין א קיניג,
מאָן איך א שטערן, א ריפטל לעוואָנע,
לאכט מיין פאפירענע קרוין:
— יאַלד, האַסט זיך אָפּגענארט, אפּאַנעם!

דער בוים

גרינער בוים, שיינער בוים, שטארקער בוים,
זאָג מיר, וואָס שטייסטו פון זליוועס דאָרט אויס,
דאָרט אונטער דיין קאָרע, דאָרט טיף אין דיין שוים,
גרינער בוים, שיינער בוים, שטארקער בוים.

האָט מיר געענטפערט דער בוים:
דאָרט היט איך פאר מענטשן א קריגל,
דאָרט היט איך פאר מענטשן א וויגל,
אזוינס, וואָס וועט ווערן א בוים.

גרינער בוים, שיינער בוים, שטארקער בוים,
לערן מיך, טייערער, אויס,
ווער וועט זיין דיין ליכטיקע גרויס,
גרינער בוים, שיינער בוים, שטארקער בוים.

האָט מיך געלערנט דער בוים:
וואָס טיפער די וואַרצלען פארקארבן,
שטענדיק לעבן און שטארבן
א גרינער בוים, א שיינער בוים, א שטאַלצער בוים.

אוועק וועט דער ווינטער

אוועק וועט דער ווינטער,
אנטרונען די קעלט,
וועט ווידער זיין זומער
בא אונדז אף דער וועלט.

וועל איך באשטעלן
פון מיין אייביקן טרוים
א גרינעם גארניטער
און ווערן א בוים...

א בוים וועל איך ווערן
און ווארטן, און שווייגן,
די הענט אופגעהויבן,
אזוי ווי די צווייגן.

ביזוואנען א פויגל
וועט קומען פון ראכוועס
און זיך מאכן א נעסט
אונטער מיינע פאכוועס.

ווען איך זאל אלט זיין זיבן יאר

ווען איך זאל אלט זיין,
טייערע קינדער,
ניט ערעך די פופציק,
א יאר זיבן אצינדער,

וואלט איך ניט פארפאטשקעט,
וואלט איך ניט פארשמירט,
וואלט איך מיט א פינגער
די ווענט ניט גערירט.

כװאָלט ניט דערלאָזן,
מיין כאווער זאל שניצן
די בענק אין די סעדער,
די בענק, וווּ מיר זיצן.

און דאָרט, וווּ מע גייט,
און דאָרט, וווּ מע שטייט,
וואָלטן מיר ביימער געזעצט,
וואָלטן מיר קווייטן געזייט.

אז אזוינס איז געמאָלט,
אז אזוינס איז געדאכט,
ווי דער טאָג איז א טאָג,
ווי די נאכט איז א נאכט.

ביימער מיט זילבערנע שיד

דער וואלד איז געדיכט
מיט לעוואָנע-ליכט,
און אלע ביימער
מיט זילבערנע שיד
גייען צום טייכל
א קוק טאָן, ווי סע טרינקט
דאָס נאָרישע קעלבל.

דאָרשטיק בין איך,
און צום טייכל דעם זעלבן
בייג איך זיך אָן און טרינק
צוזאמען מיטן קעלבל.

און אלע ביימער
מיט זילבערנע שיד
גייען צום אָרט דעם זעלבן.
דאָ שטראָמט א טייכל
אונטער אן אלטער בריק,
און בין די קני —
אין וואסער א קעלבל.

מיר דאכט, טויזנט יאָר
איך בלאַנקע אין וואלד,
און ווהיין איך גיי ניט,

איך קום צוריק
צום אָרט דעם זעלבן.

א שטערן איז געפאלן —
די אלטע בריק באשטראלן,
ער זעט, ווי צוגעבונדן בין איך
צו די ביימער מיט זילבערנע שידן,
צו אָט דעם טייכל,
וואָס שטראָמט אונטער דער בריק,
און צו דעם נאָרישן קעלבל.

בא דעם יאם

געשפילט האָב איך זיך בא דעם יאם
און שטייגדלעך געזאמלט,
רויטינקע און שווארצינקע,
ווי פעדערלעך, ווי סאמעט.

נאַר מער פון אליץ געפעלן מיר
די מויערקעפלעך שיינע,
זיי זעען אויס פונקט אזוי,
ווי בייטעלעך ווי קליינע.

אַט לייג איך זיי צום אויער צו,
מיר דאכט זיך, כ'וועל דערהערן,
ווי שטילערהייט עס אַטעמט דאָרט
א לעבעדיקער שטערן.

ס'לאכט פון מיר דער פישער,
לאכן מיר צוזאמען:
פערל דארף מען זוכן
אין דער טיף פון יאמען.

צווישן סטרוזשקעס

און אז אווראָם־הירש דער סטאַליער
האַט דערפילט, אז ער האלט שוין באַם סאַף,
האַט ער זיך אויסגעצויגן, ווי א ווייס אָפּגעהובלטע ברעט,
אף דעם וואַרשטאט אף זינעם, צווישן די סטרוזשקעס —
א ברעט פון א ריזיקן בוים, וואָס איז אליין דערבני געווען,
ווען אין וואַלד איז געקומען די אינזערנע האק
בעטן בא די ביימער א שטיל פאר זיך.
דער וואַלד איז פארשטומט געוואָרן —
און קיינער האָט קיין שטיל פאר דער האק ניט געגעבן.
לאנג האָט זיך די האק ארום ביימער געדרייט,
ביזוואנען א בוים, אן אינגעהאַרבעטער,
מיט צווייגן, ווי שלאנגען איבערגעקניפטע,
האַט פאר פאכעד דער אינזערנער האק געגעבן א שטיל...
און דאָ האָט די האק זיך גענומען שוין האקן —
א וואַלד מיט ביימער!..

ליגט אזוי אווראָם־הירש דער סטאַליער,
ווי אן אָפּגעהובלטע ווייסע ברעט,
אפן פראַסט, אף דער קעלט,
אין סטאַליאַרניע, וואָס האָט שוין קיין דאך און קיין וואנט,
מיט פארגליווערטע צוויי סוקן, —
געוועזענע אויגן פון א בליזקן בוים...
שטייען באַנים פארקוילטע,
געוועזענע יונגע צוויי ביימער,

ווי שווארצע צוויי ליכט,
צוקאפנס באם סטאליער.
וואלט געווען ווארעם, וואלטן עפשער צוקאפנס
בורשטיגע טרערן, ווי כילעוו, געקאפעט
אראפ פון די פארקוילטע לייכטער.

הארציקע גרוסן

בא א געלעגנהייט
שיק איך פונדיינעטוועגן
א טייערע מאטאָנע —
א זון מיט א רעגן.

און נאָך וועל איך שיקן
פונדיינעטוועגן
א פעסעלע וואָלגע,
א קלומעקל ברעגן.

און נאָך א מאטאָנע
אן אומגעריכטע —
בערעזענע בלעטער,
א נאָדעלע פּיכטע.

א מאנטעלע זיך אופנייען
זאָלסטו, מיין פריינט,
אזא הארציק מאנטעלע
בא א געלעגנהייט.

די ארמענישע נאכט

ביסלעכווייז, ביסלעכווייז
צי איך, טרינק איך
מיינע דרני גילדענע שטערן —
מיין ארמענישן קאָניאק.

דער שטערן דער ערשטער
צעבינדט מיינע פערל.
באציר איך מיט זיי
מיין ארמענישע נאכט.

אך, ווי עס פאסן איר
מיינע ליכטיקע פערל!

דער שטערן דער צווייטער
מאכט דאָס הארץ מיינס
ווייכער פון טייג.
קלעפ איך פון דעם אויס
א רויטע בלום.
און באציר מיט איר
מיין ארמענישע נאכט.

אך, ווי עס פאסט איר
מיין רויטע בלום!

דער שטערן דער דריטער
האַט ארויסגעגאנוועט פון אונטער
מיר די ערד,
איבערגעקערט אף מיר דעם הימל,
אויסגעשיט אלע מיינע שיקערע סוידעס.

וויל אָבער
די ארמענישע נאכט
ניט גלייבן
מיינע שיקערע סוידעס.

א שטיין אין גארטן

פארוואָס זשע בין איך
אין קיין מענטש ניט געראָטן
און קען ניט געפינען
קיין שטיין אין מיין גארטן.

וואָס עס האָט מיר אנומלט
מיין שאַכן געוואָרפן,
כאַטש עס ניט, כאַטש טרינק ניט,
כאַטש לייג זיך ניט שלאָפן.

ווען איך זאל זיין א קיניג

וואָלט איך זיין דער קיניג איבער אלע פּאַלעסטרעווע זשוקעס.
איבער אלע מעשענע קנעפּ אָף די נייע גארניטערלעך,
איבער אלע רייפּן, איבער אלע רעדעלעך-דריידעלעך,
גאַלדענע באַבעלעך און זילבערנע פּליטערלעך,
וואָלט איך באַפוילן אופּהייבן אלע בריקן,
טיר-און-טויער פּאַרשפּאַרן, אויסלעשן אלע לאַמטערן,
כּוואָלט באַפוילט מיין קעצעלע אָפּהיטן די לעכער,
קיין איין מייזעלע זאַל מיין כאַלעם ניט אונטערהערן.
כּוואָלט באַהאַלטן מיין קיניגרייך אונטער דעם קישן,
געשטעלט אָף דער זואך מיינע צוויי פּאַר צעריסענע שייך...
איך שווער באַ וואָס איר ווילט, — ניטאָ אזא קיניג,
וואָס זאַל איינשלאָפּן אזוי זיס, ווי איך.

קאַן זײַן

וועסט זאָגן, עס קלעפט זיך נישט
איינס מיטן צווייטן —
איך שטארב דיך ארומגעמען,
ווי דײַן וואזע די קווייטן.

וועסט זאָגן, עס קלעפט זיך נישט
דאָס, וואָס איך ברייע, —
איך כאלעש דיר דינען,
ווי א הונט א געטרײַער.

קאַן זײַן, אז מיין מאמע
וואָלט זאָגן עס בעסער:
— דאָרט, וווּ דאָס ברויט,
דאָרט איז דאָס מעסער.

וויאזוי די קראַ איז געוואָרן שוואַרץ

אמאָל און אמאָל איז א מיסע געשען:
די קראַ איז נאָך דעמלט א וויסע געווען.

די נאכט ניט אזא, ווי מיר קענען אצינד —
פליסיק און שוואַרץ, ווי א טינטערל טינט.

פלעגן פייגעלעך דעמלט מיט פריילעכע פלייטן
באגעגענען דעם טאָג און פארנאכט אים באגלייטן.

נאָר די קראַ האָט געקראקעט ווי עפעס
א גזאר, געשפאלטן דעם מויעך, קארר-קארר-קארר...

זינען פייגל געוואָרן אף איר אופגעבראכט
און דערטרינקען געוואָלט זי אין דער
פליסיקער נאכט.

מע זאָגט, אלפיינעס איז זי ניצל געוואָרן, —
נאָר פארבליבן א שוואַרצע אף אייביקע יאָרן.

1964

פארוואס הייסט דער פאפוגני פאפוגני

צוריק מיט א יארהונדערט,
ווען די צייט איז געקומען,
מע זאל געבן די פייגל
יעדן איינעם א נאמען,
האט איינער א פויגל
באשטימט זיך ניט מיצעסן,
א טאפ טאן אין וואגן
און דערנאך ערשט באשליסן,
וויאזוי און מיט וואס
פאר דער קאמיסיע זיך שטעלן,
ער זאל איר אמליבסטן,
אמבעסטן געפעלן —
און קריגן, פארשטייט זיך,
דעם נאמען דעם שענסטן,
וואס רימען ער זאל זיך
באם גרעסטן און קלענסטן.
געמיינט האט דער פויגל
זיין קליגער פון יעדערן
און פארפוצט זיך גרויסארטיק
אין פארביקע פעדערן.
און פלאפלען גענומען,
דאס מויל ניט פארמאכן,
און נאכקרימען יעדן,
פון יעדערן לאכן.

איצט קאן אים זיין הויזגעזינד
די שולד נישט פארצייען,
פאר דעם, וואָס מע רופט זיי
ביז היינט פאָפּוגייען.

דער העלפאנד

א קרעמער האָט באַרלעך
פאַרקויפט אפּן מאַרק.
פּונקט דאָן האָט געזשומעט
א פּליג אין אַ זאַק.

פּונקט דאָן, ווען די פּליג
האַט געזשומעט באַם זאַק,
דאַרף דורכגיין אַ יעגער
מיט זײַן הונט דורכן מאַרק.

פּונקט דאָן, ווען דער יעגער
גייט דורך דורכן מאַרק,
פאַרגלוסט זיך דעם הינטל
די פּליג טון אַ פאַק.

פּונקט דאָן,
ווען דאָס הינטל
די פּליג טוט אַ פאַק,
צעשיט ער די באַרלעך,
צעבינדט זיך דער זאַק.

פּונקט דאָן,
ווען עס פאַלן
די באַרלעך פּון זאַק.

גיט דער קרעמער דעם הונט
מיט א שטעקן אין קארק.

פונקט דאן, ווען דער קרעמער
גיט דעם הונט אינעם קארק,
גיט דער יעגער דעם קרעמער
אין די פיסקעס א קנאק.

פונקט דאן,

ווען דער יעגער
גיט דעם קרעמער א קנאק,
גיט דער קרעמער
דעם יעגער
א טראסק אין דער באק.

אזוי איז געוואָרן
א מעהומע אין מארק,
א מענטש אף א מענטשן,
א שלאק אף א שלאק.

דער צאד פונעם יעגער
צעשלאָגן זיך שטארק,
דער צאד פונעם קרעמער
איז אויך ניט קאבאק.

נאָר פּלוצעם פרעגט איינער
דעם צווייטן אין מארק:
— וואָס האָסטו געכאַפּט צו מיר,
ברודער, די האק?

— וואָס זשע, דו ווייסט ניט,
ס'איז דיר נאָך קאָרג?
ווער האָט געהאַרגעט
דעם העלפּאַנד אין מארק?

ער האָט נײַט געוואוסט
ביז סאָף פֿון דער קריג,
אז מע רופט באַ אונדז העלפאנד
א פאַשעטע פליג.

ניומע

מיט א רוקזאק, מיט א שטעקן
קומט א באַכער, נעמט אונדז וועקן.

קלאפט אין פענצטער, אין דער טיר:
„עפנט! עפנט! עפנט מיר!“

— ווער זשע ביסטו, באַכער איינער?
אזא וווקסיקער, א שיינער?

וואָס, אשטייגער, דארפסטו דאָ
אין אזא מיין שפעטער שאָ?

שטייט ער מיט צעפירטע הענט:
— האַסט מיד, שוועסטער, ניט דערקענט?

דאָס בין איך, דיין ברודער ניומע,
פון א רייזע איצט געקומען?

בא דעם יאם בין איך געווען,
הויכע בערג האָב איך געזען.

און די מאמע כאפט זיך אוף.
— ס'זאָגסטו, מאמע, אף דערוף?

מיט א רוקזאק, מיט א שטעקן
קומט א באַכער, נעמט אונדז וועקן,

קלאפט אין פענצטער, אין דער טיר:
„עפנט! עפנט! עפנט מיר!“

שטייט ער, ניומע, ווי פארשעמט:
— האַסט מיך, מאמע, ניט דערקענט?

אייביק, אייביק וועט מיך צינען
צו די סעדער, וואָס דאָרט בליען,

צו די שטערן לויטער־ריינע,
ווי די לימענעס די שיינע.

צו דעם באַרג, וואָס שיינט לעוואַניק,
צו דעם טאָל, וואָס שמעקט מיט האַניק,

צו דער הייך און צו דער ברייט... —
ווערט א טומל, ווערט א פרייד:

„ניומע, ניומע, אונדזער ניומע
פון א ריזע איז געקומען!“

ווי א קאָרנברויט פארברענט, —
פראַסט און פאַשעט — ניט דערקענט“

דאָס קנילעכל וואָל

א

דאָרט, וווּ עס לעבן זיך שטיל און צופרידן
די גוטע, די ווארעמע, וואָלענע יידן,
וואָס ליגנדיק עסן און זיצנדיק שלאָפן, —
איז איינמאָל א וואָלענע מייסע פארלאָפן:
געגאנגען א זקיינע איז זקייניש געבויגן,
און נא דיר — א קנילעכל וואָל פאר די אויגן.

עס ליגט אינעם גראָז,
ווי א ניסל די גרויס,
קוים־קוים וואָס מע זעט עס
פון דאָרטן ארויס.
א קנילעכל קנופן,
א מאַגערס, א פיצל,
ווי אַפגעטאָן וואָלט מען
דער אלטער א שפיצל —
דאָס אונטערגעוואָרפן
א לעץ האָט א שלעכטער,
אזוי, צוליב מאכן
פון איר א געלעכטער.

טראכט זיך די זקיינע: מ'שטיינסגעזאָגט, גליקן,
קיינ פיאטע אפילע ניט אונטערצושטריקן.

א קנופ אף א קנופ. וואָס זשע דארף איך עס האָבן?
כ'וועל בעסער אהיים גיין די פלאַטעצע שאַבן,
דאָס קננילעכל וועל איך אָט דאָ טאקע לאָזן,
און זאָל עס זיך ליגן, ווי ס'ליגט אין די גראַזן.

נאָר פלוצעם דערהערט זי
א ציטעריק קאָל.
— באַבעציע, — זאָגט איר
דאָס קננילעכל וואָל, —
באַבעציע-לעבן,
דו שטריק פון מיר אויס
א שעפסל א קליינינקס —
א פינגער די גרויס,
וועל איך דערנאָכדעם
דיר, באַבעציע, שענקען
א קאסטן מיט וואָלנס
פון הערן-געדענקען.

— אוי, וויי ז'מיר, — געזאָגט האָט די
אלטע דערשראָקן, —
גענוג פאר מיר, כלעבן, א נייע פאַר זאָקן,
דערצו ווען איך קאָן אף א טשיפעק
כאַטש האָפן,
גיין איך און שווער, אז א נעס האָט געטראָפן.
וואָס דארפסטו, מיין קינד, פון א באַבעציע
לאַכן,
ווי קומט צו דיר, זאָג מיר נאָר, וואָלענע
זאכן?

א קלייניקייט עפעס
א קאסטן מיט וואָלנס,
נאָר קום וועל איך נעמען
א שפיזל א שטאַלנס,
פארמאכן די לאַדן,

פארשליסן די טיר
און נעמען א שעפסעלע
שטריקן פון דיר.
און ביז ס'וועט זיך ווייזן
א פינגערהוט שיין,
וועסטו, מירצעשעם,
שוין אויסגעשטריקט זיין.

ב

נאכט איז אין דרויסן, קיין הוסט ניט צו הערן.
עס טויוולען זיך שטיל אינעם טייכל די שטערן,
עס טוליען זיך גרעזעלעך איינס צו דעם
צווייטן,

עס שווינגן די הינט אף די אייזערנע קייטן.
און אַט-אַ דערהערט מען דאָס הענעלע קרייען,
און אַט-אַ דערועט מען א מענטשן שוין גייען.

דאָס שפיזל דער באַבעס
שוין ליגט בא דער זייט,
די ארבעט געענדיקט
איז פונקט צו דער צייט.
דער גלאַק אפן טורעם
געקלונגען האָט פיר,
די אלטיטשקע עפנט
די לאַדן, די טיר.
גאַלד — דער באגינען,
זוניק און זיס, —
דאָס שעפסעלע שטייט שוין
אף אלע פיר פיס.
עס בעקעט און מעקעט און שרייט: —
א גוטמאַרגן,
אצינד וועסטו, באַבע, ניט דארפן זיך זאַרגן,

וועסט גלייך פון מיין פעלכל א פעדעמל

ציען —

און אויב דו וועסט, באַבע, ניט פוילן זיך מצען,
שטריקן און שטריקן, דאָס שפּיזל ניט וואַרפּן,
וועסטו דיר אויסשטריקן, וואָס דו וועסט
דאַרפּן:

א וואָלענעם טשיפעק,
א מאלבעש מיט שליארעס,
א ווילע פאַר מאַטקעס,
א ליבל א וואַרעמס,
א שיינע פאַר טעקשיך,
באַנייטע מיט קווייטן,
מע זאָל דיך אין מאַרק
מיט די אויגן באַגלייטן.
קאַמאַשן און זאַקן,
א ווינטערדיק קלייד
אן אייבערשטס, אן אונטערשטס,
און טראָג געזונטערהייט.

ג

אוועק איז פון דעמלט ווער ווייסט וויפל וואָכן,
די אלטע האָט אופּגעהערט וואַשן און קאַכן,
זי ווייסט ניט פון שלאָפּן, זי ווייסט ניט
פון עסן,
ווי עפעס א דיבעק אין איר וואָלט געזעסן.
זי האָט שוין א קאַסטן, א באַרג מיט אַנטיקן,
זי וויל שוין ניט שטריקן און האַלט אין
איינ שטריקן.

אן אייגל אַרוף
און אן אייגל אַראָפּ —
זי האָט שוין א ראַנדל,

א וואָלענעם טאַפּ,
זי האָט שוין א טשנינק,
א וואָלענעם בעקן.
וויל נאָך די אלטע
א וואָלענעם שטעקן.
זי האָט שוין א שטוב,
ווי ס'ווייזט זיך ארויס, —
וויל זי א קאץ
און א וואָלענע מויז.

ס'פארמאָגט שוין די אלטע פון הערן-געדענקען,
מע קאָן אין איר וואָלנס זיך פאַשעט דערטרענקען.
זי ווייסט שוין ניט, ווו דאָס פארמעגן באהאלטן,
און דארף ניט און וויל ניט דאָס שעפסעלע
האלטן.

זי דארף עס ניט מערער, און נאָך אלע זאכן —
זי מעג זיך פארגינען א וועטשערע מאכן.

וועל איך מיר, טראכט זי,
דאָס שעפסעלע בינדן
און רופן דעם פּימפלער,
ער זאָל עס מיר שינדן.
וועל איך שוין מאכן
געבראַטנס א בעקן,
עס זאָלן זיך אלע
די פינגער באלעקן.
דער פּידלער וועט פּידלען,
דאָס צירונג וועט גלאנצן,
און איך מיט די געסט
וועל א וואָלעכל טאנצן.

נאָר דאָס, וואָס די אלטע פלעגט טראכטן
און קלערן,

פלעגט טייקעף דער וואָלענער טשיפעק
 דערהערן.
 כאַטש טשיפעקעס דארפן זיך עפשער ניט
 מישן,
 פונדעסטוועגן איינגערוימט האָט ער דעם
 קישן:
 — דו ווייסט, וואָס די אלטע האָט
 צוגעטראכט נעכטן?
 זי וויל אונדזער בידנענקע שעפסעלע שעכטן

און מאכן א פליישיקס
 מיט ראָסל באַגאַסן,
 און פראווען א יאַמטעוו —
 א סימכע־וועסאַסן.
 געכאפט האָט דער קישן
 די קאָלדרע צו וועקן,
 די וואָלענע קאָלדרע —
 דעם וואָלענעם שטעקן.
 דער שטעקן — דאָס קעצל,
 דאָס קעצל — די מוין:
 לויף צו דעם שעפסל,
 דערצייל אים אלץ אויס!

ד

פינצטער אין דרויסן, מע זעט ניט קיין שטערן,
 א גליק, וואָס דאָס מיזל פארמאַגט א לאמטערן.
 לויפט עס פארסאַפעט צום פארקן, און דאַרטן
 געפינט עס א לאַך צו דעם וואָלענעם גאַרטן,
 וווּ אונטער א ביימל מיט וואָלענע פלוימען
 טוט אין א ביידל דאָס שעפסעלע וווינען.

א גראבל די טיר
 האָט דאָס מיזל געגעבן:

— אוי, ראטעווע, שעפסל,
באצייטנס דיין לעבן
דו ווייסט, וואָס די אלטע
האַט צוגעטראכט געכטן?
זי וויל דיך פארנארן,
דיך בינדן און שעכטן... —
און פונקט, ווי באם ליכטל,
וואָס ברענט אין לאמטערן,
קאפען און טריפן
באם מיזל די טרערן...

נאָר לאַמיר דעם מיזעלע וויינען גיט שטערן,
און באלד ווי דער הימל וועט ליכטיקער ווערן,
וועלן מיר ווייטער דאָס מיסעלע האַרכן,
ווי ס'גרייט שוין די אלטע דעם אויוון

צום קאַכן,

גרייט זיך די טרוקענע שפענער צעצינדן
און גיין מיט א שטריקל דאָס שעפסעלע

בינדן...

ריידן עס רעדט זיך,
נאָר ס'טוט זיך גיט גיך —
דאָס שעפסעלע פרעגט זי:
— וואָס טראַגסטו מיט זיך?

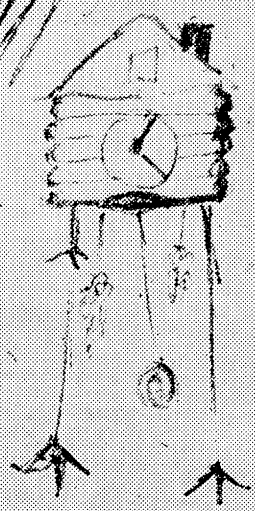
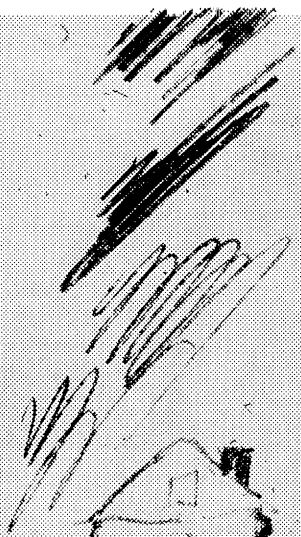
ענטפערט די אלטע:
— נארענירנארעלע,
איך גיי פונעם מארק,
און איך טראַג דיר א בארעלע.
איך טראַג דיר א קניש
און א קיכל א ווייצנס. —
נאָר דאָס שעפסל געכאפט האָט
די פיס אף די פלייצעס.
פון בערגל צו בערגל געיאָגט און געפלוּיגן,

און מיט זיך דעם וואָלענעם פּאָדעם געצויגן.
— גוואַלד! — שרײַט די אלטע. — ווי
קאַנט איר דערלאָזן,
דאָס שעפּסעלע זאָל מיר מיין וואָלנס צעלאָזן?
אַט באלד וועט מיין שטוב און מיין
גאַרטן ניט ווערן —
פּאַרגעסן דעם פּאָדעם כ'האַב איבערצושערן!

דאָס שעפּסעלע פּליט,
די אלטע שרײַט: — שטיי!
דער קאַסטן מיט וואָלנס
צעגייט זיך, ווי שניי.
דאָס שעפּסעלע יאַגט,
די אלטע שרײַט: — גוואַלד!
אַט וועל איך אליין שוין
צעלאָזט ווערן באלד...
און טאַקע אזוי
איז די מײַסע געשען —
די אלטע געשטריקט
איז פון וואָלנס געווען...

הײַנט שטעלט אייך פאַר, ווי איך בין צופרידן,
וואָס די גוטע, די וואַרעמע, וואָלענע יידן
האַבן צו פורים אף א טאַץ מיר געשיקט
די דאָזיקע מײַסע פון וואָלנס געשטריקט.
און איך האָב געקויפט פאַר געלטעלעך זיבן
א בויגן פאַפיר און פאַר אייך זי פאַרשריבן.

נעם
פידעלעס
נעשקע

עלוי'60

דעם פידעלעס נעשאַמע

כ'האַב געהאט א פידעלע,
הענגט עס אף דער וואנט,
וואַלט איך אופגעשפילט א וויוואטל,
ציטערט מיר די האנט.
וואַלט איך עס אוועקגעשאַנקען
(אוי, פון גרויס ראכמאַנעס!),
האַט מען אַפגעריסן
איינציקווייז די סטרונעס.

קלאפ איך צו א מייסטער,
בעט אים א נעכאַמע:
עפשער קאַנסטו ראטעווען
דעם פידעלעס נעשאַמע?

ס'האַט די ערשטע פון די סטרונעס
געהאט מיין מאמעס קאַל,
די צווייטע פון די סטרונעס —
א קוועלעכל אין טאַל,
די דריטע — ווי א פיצל קינד,
וואָס בעט זיך אף די הענט,
האַט וויינען און לאַכן
איינצייטיק געקענט.

קלאפ איך צו א מייסטער,
בעט אים א נעכאַמע:

עפשער קאָנסטו ראטעווען
דעם פידעלעס נעשאַמע?

דער מאמעס קאַל שוין ניט צו הערן —
אנטווייבט מיך און אנטרונען,
דאָס קוועלעכל — אן אויג אין קאַפּ,
געטרערט און אויסגערונען.
דאָס פיצל קינד איז גראָוו געוואָרן
אין יענער וויסטער נאכט,
און עפעס האָט מיט דעם געטראָפּן,
וואָס ניט עס ווייבט און ניט עס לאכט.

קלאפּ איך צו א מיסטער,
בעט אים א נעכאַמע:
עפשער קאָנסטו ראטעווען
דעם פידעלעס נעשאַמע?

די פערטע סטרונע האָט דערצויגן —
א פארצארטע, מידע...
וואָלט איך זי געצערטלט איצטער
מיט מיין מאמעס לידער,
געקוויקט זי מיטן קוועלעכל,
וואָס זוניקט אינעם טאַל,
און אומגעקערט דעם פיצל קינד
דאָס לאכן פון אמאָל...

קלאפּ איך צו א מיסטער,
בעט אים א נעכאַמע:
עפשער קאָנסטו ראטעווען
דעם פידעלעס נעשאַמע?

מזין פידל

געווען איז צעבראָכן דאָס פלעקל,
צעקריצט און צעשפאלטן דאָס דעקל.
צעריסן אָף שטיקלעך די סטרוגעס,
א קוק טאָן געווען א ראַכמאַנעס.

האָב איך מזין פידל גענומען
און בין צו א מיסטער געקומען,
א קלאַפּ געטאָן כ'האָב אין זיין טיר:
דערבארעם זיך, מיסטער, אָף מיר.

געווען איז אין פידל פארבאָרגן
די פרייד פון מזין שענסטן פרימאָרגן,
געזאנג פון א קוואל אינעם טאָל,
די זאָרג פון מזין מאמעניוס קאַל.

און היינט מיט מזין פידל איניינעם
מיר וווינען, ווי טויב־שטומע שכינינים. —
ט'ער אריינגעקוקט מיר אין די אויגן,
גלייך ווי ר'וואַלט זיי געוויגן.

נאָכדעם מזין פידל באטראַכט,
און מיט אים זיך אין ווערקשטאט פארמאכט.
און איך בין געבליבן דאָ ווארטן,
ווי באם פאָרהאנג פון א געוויינערן, א פארמאכטן.

דער מייסטער פון פידלען

געוויינט האָט א מייסטער
בא אונדז אינעם ליק,
מייסטערעווען פידלען
געווען איז זיין גליק.

מעסלעסנווייז האָט ער
געטאַקט און געשניצט,
און אליין ווי א פידל
געוויינט און געזיפצט.

געוואָלט האָט דער מייסטע
סאַד־סוידעס אנטפלעקן,
וואָס ליגן באהאלטן
אין די הילצערנע דעקן.

דער פידל זאָל לאכן,
דער פידל זאָל קלאָגן,
א קאָל פון א מענטש
זאָל דער פידל פארמאָגן.

דער פידל זאָל האָבן
די טייערסטע פלעקער,
די כוואליע פון יאמען,
דעם אַטעם פון שטרעקע.

און א שטילקייט אזא,
וואָס זאָל לאַזן דערהערן,
ווי ס'ווערן געלאָשן
אין הימל די שטערן.

א מענטש בא דעם שפּילן
זאָל די אויגן פארמאכן
און פּלוצעם דערהערן
דאָס אייגענע לאַכן.

דערהערן די נאכטישע לעוואָנע
א-א-א, ליולינקע,
א-א-א, ליולינקע.

דאָס האַרץ בא דעם מענטשן
זאָל פּלאַצן אַף שטיקלעך
פאר געקוילעטע קינדער
אין די אַרעמע ליקלעך.

פאר געשאַכטענע זקיינים
פון יאָרן געהויקערט,
וואָס פּלעגן אונדז וועקן
לעאווידאס האבויקער.

און די, וואָס זיי האָט אים
דעם מענטשן געזויגן,
זאָל אופשטיין פון קייווער
און שטיין פאר די אויגן.

האַט אַבער דער מייסטער
זאָ וואַלד ניט געפונען,
אַן איינזאמער אין ער
פון לעבן אנטרונען.

א ליכט האלט אין צאנקען.
דער שפיגל פארהאנגען.
א ניט פארענדיקטער פידל
איז אף דער וואנט געהאנגען.

מע הערט ניט קיין שאַרף,
קיין טרייסט און קיין בענטש,
נאָר פלוצעם דער פידל
טוט א קרעכץ, ווי א מענטש.

די שיינהייט

געשניצט האָט אַ מייסטער,
געטאַקט פֿון אַ שטיין
אַ ווונדער, אַ קישעף —
די שיינהייט אליין.

געטאַקט, ווי אַ נאַקעט,
אַ דורכזיכטיק לאַגל,
און לאנג זיך געשפיגלט
אין יעדן איר נאַגל.

און שוין אף דער עלטער,
גראָוו און געבויגן,
דערשליפֿן האָט ער
אירע לויטערע אויגן...

די שיינהייט האָט אופגעלעבט.
פלוצעם דערשראַקן —
פרעמד און פֿאַרכידעשט
געקוקט אפֿן זאַקן.

אַ בליץ געטאַן —
שיין, ווי דער כאַלעם אליין,
און נעלעם געוואָרן
צוריק אינעם שטיין.

1963

וועגן א שטיקעלע ליים

ליב האָב איך א שטיקל ליים
קנעטן מיט די פינגער
און דערביי זיך אונטערבאַמקען,
כאַטש כ'בין גיט קיין זינגער.

ליב האָב איך מיר שטילערהייט
דאָס לעבן מיינס באקלערן
און דעם פאסטעכס דודעלע
פרימאַרגן־ציט צו הערן.

ליב האָב איך דאָס פייגעלע,
וואָס בויט פון ליים זיך נעסטן.
ווי זשע קאָן איך, פרעג איך אייך,
מיין כאטקעלע פארגעסן?

פון יענער זייט כאַלעם

איך בעט בא דעם שיפער:
כאַטש כ'קען דיר ניט צאָלן,
שיף מיך אריבער
אף יענער זייט כאַלעם!

פון דעם, וואָס כוועל דאָרטן
דערזען און דערהערן,
וועל איך שוין גראָווער
מיסטאמע ניט ווערן.

איך וועל דאָרטן קלייבן
בא שאַטנס פון מענטשן
די אַפּשניצלעך כײלעוו
פון ליכט ניט דערבענטשטע,

און אויסקנעטן וועל איך
א ליכט — ווי א סאַסנע...
איך, שיע בען שיע,
פון שטעטעלע קראַסנע,

וועל טראַגן די סאַסנע,
איך מיט מײנע שלאפע פיס,
צום אייפעלער ליכטער
אזש קיין פאריזש,

און אַנצײַנדן סײַכט
ווי א הייליקן יזקער
פאר ווארשעווער, ווילנער,
קיעווער און מינסקער...

זאַל טריפן פון דאַרטן,
פון הייך, פונעם טורעם,
דאָס ליכט, וואָס איך טראָג
אזש פון יענער זײַט כאַלעם.

1958

דער וואלד־זייגער

שטעלט אייך פֿאַר און מאַלט אייך אויס —
אייך שטיי אָף אַ בענקל און טראַכט מיר אזוינס:

אַט גיב אייך אַ שפרונג אַ פאַרקישעפטן באלד
און בין, ווי אַ וויכער, אין דער מיט פון אַ וואלד.

די אייביקע ביימער אלץ ענגער און ענגער,
און לעבן אַ ריטשקע דערזע אייך אַ זייגער,

פון סאַסנע געבויט און מיט שינדל באדעקט,
און אַ מילראַד די הילצערנע וויזערס באוועגט.

און אַ שאַ נאָך אַ שאַ טוט אַ סקריפע אַ שליסל,
און ס'עפנט אַ לאַדן זיך אָף, ווי אַ ניסל.

און אַ פייגעלע קוקן פון דאָרטן שרייט אויס —
שטעלט אייך פֿאַר און מאַלט אייך אויס.

אַט איצטער פרוווט און שטויסט אייך אָן,
ווען זיין זאָל עס עמעס, וואָס אייך וואַלט געטאָן?

כ'וואַלט געטאָן און געטאָן... מיינט איר וואָס, אשטייגער!
כ'וואַלט גענומען און געשטעלט אַ זייגער אָף אַ זייגער.

און דערנאָכדעם ערשט אָף זיי
נאָכעט איינעם, נאָכעט צוויי.

נאָך אַ צענדליק, נאָך אַ טויז
אזוי לאנג און אזוי קורץ...

ביז מײַן וואַלד־זייגער פון אויבנאָן
וועט קענען אַנרירן די זון.

* * *

און טאַמער ווילסטו וויסן, קינד, מיין קינד,
צי שטייט נאָך אונדזער שטיבעלע אצינד,

ווי מיין קינדהייט האָט אין אַרעמשאפט געלעבט
און מייסעלעך פון זויבערקייט געוועבט;

און טאַמער וויסן ווילסטו, קינד, מיין קינד,
צי לעבט נאָך דאָרט דאָס צוויטשערל אצינד

און דאָס שפינעלע, וואָס האָט מיט דינסטער האָר
צונויפגעקניפט מיין כאַלעם מיט דער וואָר;

צי קומט דאָס העזעלע דאָס זוניקע צו לויפן
זיסע מילך בא אונדזער סטעליע קויפן;

צי אונדזער אלטער סאַמאָוואַר מיט די מעדאלן
גייט פאַרויס אין שלאַכט, ווי גענעראַלן;

צי מיין זשוקל זשומעט מיר אין קעסטעלע פון פילן,
צי מיין איך נאָך, אז פליגן טראַגן ברילן;

צי אפן בוידעם ביז אדהיינעם נאָך געהיים איז,
און צי לעבן דאָרט אין קעסטעלעך די שיימעס;

די פראָשעניע, וואָס מײַן מאמע האָט אמאָל געשריבן:
„מילאָסטיווע גאַסודאר, אן אלמאַנע כ׳בין געבליבן...“

אוי, איז וויי און וויסט אונדז מיט מײַן קינד צו לעבן,
א ביסן ברויט באדארף איך דאָך אים געבן.

א העמדל און א רעקל, און א שוך דאָך אויך.
מילאָסטיווע גאַסודאר, איז וווּ זשע נעמט מען קוײַך“.

האָב איך באטראכט מיר באקן ברויט מיט קימל —
דארפן זיי מײַן ברויט ווי קאַפּווייטעק צום רימל.

האָב איך באטראכט טאכריכים נייען —
ווייל קיינער נישט אף יענער־וועלט גאָר גייען.

און טאַמער ווילסטו וויסן, קינד, מײַן קינד,
צי שטייט נאָך אונדזער שטיבעלע אצינד,

וווּ די קינד־הייט מײַנע האָט אין אַרעמשאפט געלעבט,
וווּ שטילע מײַסעלעך האָב איך אין זויבערקײט געוועבט;

און טאַמער ווילסטו וויסן, קינד, מײַן קינד,
צי לעבט נאָך דאָרט דאָס צוויטשערל אצינד,

צי מײַן זשוקל זשומעט מיר אין קעסטעלע פון פילן
און די פליגן, וואָס מיר פלעגט זיך דאכטן, אז זיי טראָגן
ברילן,

צי לעבט דאָס שפּינעלע, וואָס פלעגט מיט דינסטער האָר
צונויפקניפן מײַן כאַלעם מיט דער וואָר.

מזין אלטער פריינט

זיי מיר געזונט, זיי מיר געזונט,
מזין אלטער פריינט, מזין דעמבענער בופעט.
וויפל זומערס און וויפל ווינטערס
זיך אָנגעשפילט און זיך אָנגערעדט.

צווישן הונדערט און צווישן טויזנט
כזועל דערקענען דיך, מזין פריינט,
מזין מאמעס צימרינג און מזין מאמעס זאפרען
שמעקט פון שופלאָד נאָך ביז היינט.

זיי מיר מויכל, מזין פריינט מזין אלטער,
פאר יעדער קניפ און פאר יעדער ריס,
מזין סאָד מיט עפל ביסטו געוועזן,
מזין סאָד מיט בארן און מזין סאָד מיט ניס.

וויפל סוידעס פון מיר פארבאָרגן
אין אלע ווינקעלעך אפן שלאָס,
וויפל זאכעלעך האָסטו באהאלטן
אין מזין זיידנס אלטן קאָס...

כ'בין געוויינט צו דעם סקריפען דינעם,
צו דעם טיאַכקען פון מזין האַרץ,
ווען אף די שפיץ פינגער פלעג איך קריכן
צו דעם סלוי מיט איינגעמאכטס.

זיי זשע מויכל, זיי זשע מויכל
מזין יעדער קניפ און מזין יעדער ריס,
מזין סאָד מיט עפל, מזין סאָד מיט באַרן,
מזין סאָד מיט ווינשל און מזין סאָד מיט ניס.

זיי זשע געזונט מיר, זיי זשע געזונט מיר,
דען פאראן צו דיר דיין גלייכן!
זיי זשע געזונט מיר, זיי זשע געזונט מיר,
מזין האַניק־ברעג און מילך־טייכן.

דער פינגערהוט

געזאגט האָט מיר א שניידער:
— יונגערמאן,
אפילע אין א קנעפל,
אין יעדער קלייניקייט
איז א מיסעלע פאראן.
דאכט זיך, וואָס — א פינגערהוט, א זניקל, —
שטעקט אין אים א מיסעלע —
אן אַנטיקל.
הער! אמאָל האָט געלעבט
א שניידער ווי איך,
האָט די נויט זיך זאנאָדעט,
כאפט זי דער רוען!
קוקט צו אים אינעם טעפל —
ווייניק אין טעפל
גרויפן צי קרויט.
טאנצט די מאכעשייפע, —
פרייט זיך די נויט;
האָט גענומען דער שניידער
טרייבן די זלידניע —
נייט, און נייט, און נייט, —
נאָר די זלידניע
פון שטוב נישט גייט.
וויפל ער איז נישט
מיט דער נאָדל געזעסן,

אלץ ווייניקער ברויט,
אלץ ווייניקער עסן.
און די נויט — זי טאנצט,
זי העפעט און שפרינגט,
און פון יעדער לעכל
אין שטוב זי זינגט.
האָט גענומען דער שניידער
דעם טאָפּ צעבראַכן,
און די גרויפן געשטעלט
אין א טעפעלע קאַכן.
ער בייט זיי, די טעפלעך,
פון מאָל צו מאָל,
איז אָבער דאָס קלענסטע
שוין אויכעט ניט פול.
און די זלידניע — זי פרייט זיך,
העפעט און שפרינגט,
פון יעדער לעכל
אין שטוב זי זינגט.
וואָס טוט דער שניידער?
וואָס טוט רעב אנשול?
— בעמט ער א שפילעכל —
א טעפעלע — א וויינשל,
נאָר וואָס זאָל ער טאָן —
די מאכעשייפע איז דאָ,
און די הירזש אינעם וויזיקל —
קוים־קוים אפן דנאָ.
אָט טוט זי א קוק,
נעמט העפען און שפרינגען,
כאפט אנשול דאָס טעפעלע
און פארשטעקט מיט א פינגער.

דער נויט — א פייג,
און דעם שניידער ווערט גוט...
געוואָרן איז פון טעפעלע א פינגערהוט.

טיק־טאק

כ'האָב געלעבט
אין א פאָר ליכטיקע אויגן —
זיינען זיי טונקל געוואָרן.

כ'האָב געלעבט אין א ווארעם הארץ —
איז עס קאלט געוואָרן.

כ'האָב געהאט
א זאק מיט יאָרן —
איז ער לידיק געוואָרן.

גייט אין גאס א זייגער —
טיק־טאק!
טיק־טאק!

גיי איך אים אנטקעגן —
טיפ־טאָפ!
טיפ־טאָפ!
קלינגט ער מיר אויס
א געשענקטן גוטמאָרגן,
א געשענקטן גוט־העלף,
א געשענקטן גוט־אָונט,
א געשענקטן טאָג.
טיק־טאק!
טיק־טאק!

* * *

אוי, א ווייטעק אין מיין הארצן
ברענט און ברענט מיר ווי א פלאם,
ניט צו לעשן אים מיט טייכן,
ניט אפילע מיט קיין יאם.

נאָר א שמיכל פון מיין ליבסטער,
ווען איך קאָן אצינדער זען,
ווערט מיין ווייטעק אויסגעלאָשן,
גלייך ווי קיינמאָל ניט געווען.

* * *

איני, יינגעלעך, איני, מיידעלעך,
ברענגט מיר די שיד צו פאריכטן.
מיין קריטיקער זאגט, אז א שוסטער איך בין,
איך קאן שוין קיין לידער ניט דיכטן.

איני, יינגעלעך, איני, מיידעלעך,
מיינט ניט, איך זאג אייך א ליגן,
א פלעקל איז דא, א טשוועקל וועט זיין,
א דראטווע ניט שווער צו קריגן.

א כאזער אין שטעטל איז שטענדיק פאראן,
און טאָמער די שאַ זאל ניט זיין,
א שטשעטינעלע וועל איך באם קריטיקער דאן
אף עטלעכע טעג זיך אנטלייען.

הערט א מייסע, הערט א געשיכטע

גאניידן־מייסעס, קישעף־גראמען
געשטריקט האָב איך פאר יענעם,
נאָר פאר זיך, פאר זיך אליין
האָב איך אויסגעשטריקט א גענעם.

הערט א מייסע, הערט א געשיכטע:

וויל איך מיין גענעם פארקויפן
פאר א שמעק טאבעקע אף דער וואָך,
גיבן מיר די סאַכרים
א בייגל מיט א לאַך.

וויל איך אים, מיין גענעם,
איך א יאם מיט ווייניג דערטרינקען,
פארהאקן די שענקער אלע טירן
און ווילן מיט מיר קיין געשעפטן ניט פירן.

הערט א מייסע, הערט א געשיכטע:

שנייד איך זיך מיט קארטיאָזשניקעס
נאכט אין נאכט, ביז באגינען,
ווילן ניט די בייטלשניידער
דעם גענעם בא מיר געווינען.

הערט א מיסע, הערט א געשיכטע:

גאניידן־מיסעס, קישעף־גראמען
געשטריקט האָב איך פאר יענעם,
וויי איז מיר, און וויגד איז מיר,
און זיס איז מיר מיין גענעם.

הערט א מיסע, הערט א געשיכטע.

זיבן העלפאנדן

כ'זועל צומאכן מ'זינע אויגן
אין א ליכטיקן פרימאָרגן,
מ'זין קישן וועט ניט וויסן
וועגן מ'זינע זאָרגן.

נאָר זיי, מ'זינע זיבן שפילעכלעך,
וועלן שטיין באדערביי,
מ'זינע זיבן העלפאנדן
פון זויבער-קלאָרן פאַרצעלני.

אַבער אַזילט ניט, באַגרעבער,
גראַבט מיר ניט קיין קיווער,
כ'האַב נאָך באַ דער צארטער קווייט
ניט אויסגעקושט יעדער אייווער.

כ'בין נאָך זשעדנע, ווי דער הונט,
וואָס האָט פאַרקלאַמערט מיט די ציין
דעם זאטן, דעם פליישיקן,
דעם זיסן מאַרעך-ביין.

ביז אף דעם קאלטן שפיגל
איז מ'זין אַטעם נאָך וואַרעם,
כאלעש איך מיט א יונג ביימל
זיך אדורכשפאצירן געארעמט.

כ'זויל נאך פון גרויסער ליבע
אָפּגיין מיט זיסע טרערן,
ביז מיינע זיבן שפּילעכלעך
וועלן צעבראַכן ווערן.

* * *

דער קוואַטשקעס א פעדער,
ווי א פאפעליאטע צווייג,
האַט א ווינטל פארוואַרפן
צו דעם אַדלער אין שטייג.

באדארפט וואַלט איר זען,
ווי ניט אף קיין שפאס
איז געוואָרן דער אַדלער
אף דעם פעדער אין קאס.

געצופט און געשמיסן,
געפליקט און געריסן,
ניט געוואַלט פון אים הערן,
ניט געוואַלט פון אים וויסן.

איך בין געשטאנען,
געטראכט פון דערפון —
איך וואַלט דאָס זעלבע
מיסטאמע געטאָן.

דיגעס

געשטיפט, געשפאסט — און אצינד
ציט א צייל טאָן די דיגעס, מיין קינד.
ערשטנס — די מאמע זאל אופהערן זאָרן,
וואָס וועט פאסירן מיט אונדז הינט און מאָרגן.

צווייטנס — דער היישעריק זאל ניט אופרעסן דעם זאנג,
דער וואָלף — דעם הירש, דעם קראָליק — די שלאנג.

דריטנס — ניט קומען זאל ווידער דער נעכטן,
ווען געטריבן מע האָט די פידעלעך שעכטן.

קאץ־און־מויז

פּאַרלעכווייז, איינציקווייז
קרניזן מענטשן — קרניזן נאָך קרניזן.
פונדערווייטנס ווייזט זיך אויס:
מענטשן שפּילן קאץ־און־מויז.

האַט אַ מניזל זיך פארקוקט,
ווערט עס אפן אַרט פארצוקט.
ווייך דאָס פעלעכל פון פּליוש,
טוט דער קאַטער עס אַ קוש.

מורמלט עפעס שטיל און זיס,
שטעלט זיך מניזל אף די פּיס,
פרוויט עס נאָר ארויס פון קרניזן,
הייבט די שפּיל זיך אָן באַניס.

פּאַרלעכווייז, איינציקווייז
קרניזן מענטשן — קרניזן נאָך קרניזן.
פונדערווייטנס ווייזט זיך אויס:
מענטשן שפּילן קאץ־און־מויז.

גאם זו לעטויווע

אז ווו נאָר אן אומגליק און ווו נאָר א צאַרע,
איז וועמען זשע טרעפט זי? רעב כאַנעלע סאַרעס!

פארמאָגט האָט רעב כאַנעלע סאַרעס א כאמער,
וואָס האָט זיך געפאשעט אין הויף, בא דער קאמער,

אן אייזל א כוואט, וואָס האָט ליב געהאט קייען
א ביסעלע האַבער, א זשמענקעלע קלייען,

א רינס טאָן א דאָרן, א ציפ טאָן א גרעזל —
און פלוצעם איז נעלעם געוואָרן דאָס אייזל.

וויאזוי און ווהיין? אן אויירע דאָס פרעגן.
דער גאנעו האָט זינע פארבאַרגענע וועגן.

דרייט זיך ארום איצט דער כעלעמער זאָקן
פארכויעכט, פארדייגעט, פארקלעמט און דערשראָקן.

מיט ביטערע טרערן באוויינט ער דעם שאַדן:
— פאר וועמען זיך קלאָגן? מיט וועמען זיך לאַדן?

קומט מען אים טרייסטן, און עס זאָגן אים מענטשן;
— באדארפט וואַלט איר גוימל, רעב כאַנעלע, בענטשן!

קומט אויך צו לויפן רעב כאַנעס א קרויווע.
— דו זאָג בעסער, — טיניעט זי, — גאם זו לעטויווע.

ווייל וואָס וואָלט געווען, זאָל דער אייבערשטער היטן,
ווען דעמלט דו וואָלסט אפן אייזל געריטן??

א קארב

אין איינעם א שטעטל,
אין דער זייט פון א שליאך,
האָט איינמאַל געטראָפֿן
א שרעקלעכע זאך.

דער אַרטיקער סטראַזשניק
האָט שיקערעהייט
ארויסגעכאַפט פֿלוצעם
די שווערד פֿון דער שייד

און אַנגעהויבן פֿאַכען
אהין און אהער,
און אַנגעהויבן ברומען
אזוי ווי א בער.

ווי אן אויוון עס ברענט אין אים,
צעשמאַלצן ווערט ער גלייך,
און ווי ער שטייט און ווי ער גייט —
א שפרונג געטאָן אין טיך.

באשערט געווען דעם שטעטל,
אינמיטן העלן טאָג
אן אומגליק זאָל זיך טרעפֿן,
א נייע וויסטע פֿלאָג.

פון סטראזשניקעס געליטן
ניט איין מאָל, באַרעכהאשעם,
נאָר וואָס מע זאָל אצינדער טאָן —
גיי שטויס זיך אָן אף דעם.

די שוסטער טיינען זייערס,
די שניידער פונקט פארקערט.
דער רעבע מיט דער רעבעצן
זיצן און מע קלערט.

זקיינים בא די ניינציק
טרייסלען באַרד און פייעס,
עס טראכטן באלעגאַלעס,
עס טראכטן שטריקלדריייערס.

דער סויפער און דער זייען,
דער רעבע מיטן שאמעס,
מיט קינדער בא די קליידלעך
די פארזאָרגטע מאמעס.

טאַמער ווערט דערטרונקען
דער סטראזשניק אינעם טייך,
אש און פאַרעך מאכט מען
פונעם שטעטל גלייך.

אוועק וועט א דעפעשע
דורך די דראַטן גלאטע
פונעם פריסטאוו צום אוריידניק,
פון אים צום גובערנאטער.

דערנאָכדעם וועט זי טרעפן
גלייך צו דעם מיניסטער,
און אַנקומען צום קייסער
די יעדיע די וויסטע,

אז ערגעץ אין א שטעטל,
אין דער זייט פון שליאך,
האָט געטראָפֿן זיך געטראָפֿן
א ניט געהערטע זאך...

געפאלן איז א קאַרבן
דער סטראזשניק אפן פּאַסט,
דאָס היטל מיטן שפּראַנטשיק
אינמיטן טייך געלאָזט...

און שולדיק זיינען אלע —
די מיידלעך און די מאמעס,
דער רעבע מיט דער רעבעצן,
דער גאבע מיטן שאמעס.

די זקיינים פון די ניינציקער
מיט ווייסע בערד און פייעס,
די שניידער און די שוסטער,
און אלע רעדלדרייערס...

געפאלן איז א קאַרבן
דער סטראזשניק אפן פּאַסט,
דאָס היטל מיטן שפּראַנטשיק
אינמיטן טייך געלאָזט...

און הייסן וועט דער קייסער,
מע זאָל אזוי פארשרייבן:
קייז זייכער און קייז סימען
פון שטעטל זאָל ניט בלייבן.

און אוועק וועט א דעפעשע
פון אים צו דעם מיניסטער,
דערנאָך צום גובערנאטער
א פריקאז א וויסטער,

צום פריסטאוו, צום אוריאדניק,
מע זאל אין קייטן שמידן
מיט האק־און־פאק דאָס שטעטל
מיט אלע וויסטע יידן.

סיי קליינע און סיי גרויסע,
די טאטעס און די מאמעס,
דעם סויפער מיטן דארשן,
דעם גאבע מיטן שאמעס.

דעם רעבע מיט דער רעבעצן,
די אלטע לייט מיט פייעס,
די שוסטער און די שניידער
און אלע שטריקל־דרייערס.

און איציק מיטן שמיציק
און בערל מיטן באס
זאל מען טייקעף הענגען
אף א סטויפ אין גאס.

נאָר ערגערס קאָן זיך טרעפן,
א שרעק פון דעם צו קלערן,
אויב עס וועט דער סטראזשניק
אין טייך דערטרונקען ווערן.

און וואָס מע טוט ניט,
כאַטש עק זיך אפן אָרט,
קאָן מען ניט דעם סטראזשניק
ארויסשלעפן פון דאָרט.

צום ברעג איז צוגעקומען
א פרעמדער, זיך פארטראכט,
דערזען, אז ס'איז דער סטראזשניק —
הילכיק זיך צעלאכט:

— וואָס שטייט איר, ווי געליימטע?
באווייזט אים נאָר א קארב,
דאָן וועט ער באלד ארויסשפרינגען
פון וואסער אפן בארג.

ווי נאָר עס האָט דער סטראזשניק
דערזען פון ווייט דעם קארב,
אזוי איז ער פון טייך ארויס,
מונטער, קרעפטיק, שטארק.

קין פעטרישקע ניט ווערט

אמאל, אמאל האָט אין שטעטל כעלעם
געלעבט כאַים־בער דער גוויר.
איינמאל, אין א הייסן זומער־טאָג,
האָט זיך כאַים־בער, דעם גוויר,
פארוואָלט זיך אויסבאָדן,
זיך אָפּפרישן א ביסל אין טײַך,
און שווימען האָט ער ניט געקענט...
דערהערט כאַים־בערס געשריי,
זײַנען זיך צונױפגעלאָפן קליין און גרויס:
דער שערער מיטן שערל אין דער האנט,
דער שוסטער — מיט א פּאַר קאפּולעס,
דער שנײדער מיטן סאַנטימעטער אפּן האַלדן,
נאָר ס'איז שוין געווען שפּעט...
אפּן ברעג איז געבליבן נאָר דאָס אַנטאָן
כאַים־בערס.

מענטשן האָבן געקרעכצט, געוויקעט,
נאָר וואָס קען מען טאָן — פאַרפּאלן!
נאָר געוויקעט און געקרעכצט
האָט מען ניט אזוי פּון גרויס ראַכמאַנעס
אפּן גוויר —
א גרויסער כאַזער געווען,

איז כאפט אים דער רוען!
נאָר אַף עסטער־ראַכלען, אַף כאַיִם־בערס ווייב,
האַבן אלע גרויס ראַכמאַנעס געהאַט,
פאַר איר גוט און שוואַך האַרץ.

יעדן פּרייטיק, ווען מע קוילעט א פאַר הינער אַף שאַבעס,
פלעגט זי, עסטער־ראַכל,
די קישקעלעך, די קעפלעך און די פיסלעך
פון די הינער אוועקשענקען פאַר די אַרעמעלייט.
איז וויאזוי גיט מען איצט צו וויסן
איר וועגן דעם אומגליק,
וואָס האָט זיך געטראָפן,
ס'זאָל, כאַלילע, זיך ניט אַפּרייסן דאָס גוטע
און שוואַכע האַרץ באַ עסטער־ראַכלען.

נאָר דאָ האָט זיך, ווי פון אונטער דער ערד,
פאַיאַוועט שליאַמע דער וואַסערפירער און א געשריי געטאַן:
— איך, איד! כ'נעם אַף זיך דאָס איידעלע שטיקל ארבעט —
כיוועל שוין עפעס צוטראַכטן...

און שליאַמע — לאַנג און דאַר, מיטן קליינעם קאַרטוזל
און די גרויסע פאַר שטיוול,
האַט צונויפגענומען כאַיִם־בער דעם גוויִרס אַנטאַן,
וואָס איז איבערגעבליבן אפן ברעג טייך,
און זיך אוועקגעלאָזט צום גוויִרס שטוב.

עסטער־ראַכל די גוטע,
כאַיִם־בערס ווייב, האָט שליאַמע געטראָפן זיצן אפן גאַנעקל
און טרינקען טיי מיט איינגעמאַכטס,
און טאַקע מיט א גרויסן לעפל פון א גרויסן טאַפּ,
ווי ס'פאַסט פאַר א גוויִרנטע.

— א גוטיאָר אייך, עסטער־ראַכל, —
האַט שליאַמע געזאַגט, — ווי איר זעט מיך,

בין איך געקומען צו אייך מיט ניט קיין לידיקע הענט.
איר שטעלט אייך פאַר, עסטער-ראַכל,
ניין, איר שטעלט זיך ניט פאַר!

איך טו א קוק,
א קאפעליוש פליט,
דאָס הארץ האָט מיר,
נעבעך, פארקלעמט,
כאים-בערס א קאפעליוש
טייקעף דערקענט.
טו איך א טראכט,
אוי, וויי איז מיר, וואָס טוט מען,
א מינוט צו א מינוט
איז ניט גלייך, —
ער קאָן דאָך, כאַלילע,
אריין אין א בלאַטע
אַדער דערטרינקען
גאָר ווערן אין טיך...
איך שטיי און איך קוק
און איך גלייב ניט די אויגן —
דער קאפעליוש פליט,
אזוי ווי א פויגל.
אוי, וויי איז מיר, — טו איך א קלער, —
א שפילעכל, א קלייניקייט,
א קאפעליוש — א מיליאָנער!
און איך טו מיר א קלער —
דער קאפעליוש קאָן דאָך
ארוף אף א סטויפ —
וועלן מענטשן מיינען, —
אז ס'איז טויט כאים-בער.

גאָר... עסטער-ראַכל...
ס'איז, כאַלילע, מיט כאים-בערס קאפעליוש
גאַרניט ניט געשען.

אַט האָב איך אים אייך געבראַכט גאַנץ,
טרוקן און אפילע ניט צעקנייטשט.
אַט, האָט איר שוין איינמאַל — גוט.
גיי איך מיר ווייטער, און וואָס זשע
דערזע איך?

עס פליט אין הימל
א גרויסע פאַר הויזן —
די הענט און די פיס
מינע פיבערן —
דאָס זיינען דאָך, גאַט מינער,
אינער כאַיִם־בערס דעם גוירס
סאַמע טייערסטע פלידערן.
מינוט צו מינוט
איז ניט גלייך —
זיי קאַנען, כאַלילע,
אַרפֿין אין א טיך
אַדער צום גאַרטן
פאַרשלעפט זיי דער שלאק,
און אויספוצן וועט זיך
אין זיי א קאַבאַק.
און ס'וועט, פאַרשטייט זיך,
דערקענען זיין שווער,
ווער איז קאַבאַק
און ווער — כאַיִם־בער!

נאָר... עסטער־ראַכל, טייערע,
כ'האַב א שפרונג געטאַן, פונקט כ'זאַל אלט זיין צוואנציק יאָר,
און מינע פיס זיינען ניט אַנגעטאַן אין די־אַ גרויסע, נאַסע
שטיוואַלעס.
און די הענט ניט געשוואַלן פון שווערער ארבעט,
און אַט זיינען זיי, אינער כאַיִם־בערס פאַר טייערע פלידערן,
און דאָס, ווי איך פאַרשטיי, איז טאַקע נאָך איינמאַל גוט.
נאָר, עסטער־ראַכל, דעם עמעס אייך זאָגן:

כאפן דעם קאפעליוש,
די טייערע פלידערן
געווען איז ניט גרינג,
נאָר ניט אזוי שווער,
ווי כאפן דעם שניפס
און די ווייסע מאנישקע,
וואָס שטענדיק געטראָגן
האַט דער גוויר כאַים־בער —
כאַים־בער דער מיליאָנער.
פונדעסטוועגן, טוט אַ קוק,
אַט זײַנען זיי ביידע —
סיי די מאנישקע
פון ווייסן ריפס,
סיי דער שוואַרצער
זינדענער שניפס.

און דער, וואָס קען אַ כעזשבן מאַכן,
וועט מוזן מוידע זײַן,
אַז מיר האָבן שוין אזוי גרויס, אזוי קליין,
ווי פיר מאָל — גוט.

און אויב גוט, האַרציקע עסטער־ראַכל,
מע וועט אײַך זאָגן, אײער כאַים־בער איז
דערטרונקען געוואָרן,
גלייב אײך, איר וועט פאַרשטיין,
אַז אַף אזויפיל מאָל — גוט, אײן מאָל —
שלעכט, איז שוין קײן פעטרישקע ניט ווערט.

א מײסעלע וועגן דעם, וואָס ס'איז שוין ניטאָ

א וועסנע-ווינטעלע האָט שטארק געײלט,
קימאט געפלוּיגן
און פלוצעם זיך פארפלאַנטעט אין א גרייז-גראַווער
באַרד.

א, סארא ווינטעלע,
אי, סארא ווארעמס,
ווי נאַרוואָס פונעם אויוון, צוגעקימלט מיט קימל, —
האָט געקוויקט זיך שלוימע-בער דער בעקער.
ניט געקענט זיך מיט דעם צעשיידן.
האָט אָבער דאָס ווינטעלע צוגעזאָגט דעם אפטייקער
נאָך היינט אראַפבלאָזן דעם שטויב פון זיינע ברילן.
זיי זעען ניט, אין וועלכן פודעלע ליגן די מיאטנע פילן.
ס'איז אוואדע א גרויס ראכמאַנעס אף שלוימע-בער דעם
בעקער,

נאָר א וואָרט איז א וואָרט,
דאָרף מען צוײלן. פאר דער ארבעט האָט עס באקומען ניט
קיין האלבע,

ניט קיין פערטל,
נאָר א גאנצע קיילעכדיקע פיל.
ניט באוויזן האָט דאָס ווינטעלע
אפילע א לעק טאָן די מיאטנע פיל,
האָט זי א שפרונג געטאָן און איז אנטלאָפן.
יאָגט דאָס ווינטעלע און, דאכט זיך,

שוין דעריאָגט,
טוט די פיל ווידעראמאַל א שפרונג
אף א שטעלעכל פון צוקערקע-הענעכלעך,
דאָס ווינטעלע נאָך דעם,
טוט די פיל א שפרונג אף א שטעלעכל פון שאַקאַלאד-
העזעלעך,

דאָס ווינטעלע נאָך דעם,
טוט די פיל א שפרונג אף א שטעלעכל פון צוקער-פערדעלעך,
שטייט א צוקער-פערדעלע צוגעבונדן צום צוקער-פארקן,
בינדט דאָס ווינטעלע אָפּ דאָס צוקער-צימל,
זעצט זיך אפן צוקער-זאַטעלע און הינדא:
— גיי דעריאָג מיך.

פארשטייט זיך,
דאָס ווינטעלע וואָלט איינס און צוויי,
מיסטאמע, געכאפט די פיל,
ווען פלוצעם דערהערט עס ניט, ווי ס'כליפעט א קינד:
— כ'קען ניט אופוועקן מיין פארכושטן סאָד!
— ווו זשע וואקסט דיין פארקישעפטער סאָד? —
פרעגט דאָס ווינטעלע בא הענעק-בענעקן.
— אף די פאַלעס פון מיין עלטערבאַבעס שטרויענעם הוט.
— און ווו זשע געפינט זיך דיין עלטערבאַבעס
שטרויענער הוט?
— ער געפינט זיך אין א קרום-קיילעכיק געסעלע,
אין א קרום-קיילעכיק שטיבל,
אף א קרום-קיילעכיקן בוידעם.

— וויין ניט, הענעק-בענעק, —
זאָגט דאָס ווינטעלע. —
קום, לאָמיר פליען.
איינס-צוויי און זיי זיינען שוין אפן אָרט.
א סקריפע געטאָן האָט די פירטקע,
וואָס איז שוין ניטאָ,
א ציטער געטאָן האָט א בלעטל אף דעם בוים,

וואָס איז שוין נײַטאָ,
א קרעכץ האָט געטאָן דער לײַטער,
וועלכער איז שוין נײַטאָ.
הענעק־בענעק און דאָס ווינטעלע האָבן זיך אופגעהויבן
אף די שפיץ פינגער אף דעם בוידעם,
וואָס איז שוין נײַטאָ.
א בלאַז האָט געטאָן דאָס ווארעמע ווינטעלע
און אופגעוועקט פון שלאָף די געלע פערעשקעס.
די גרינע ווינטרויבן,
די רויטע וויינשל,
די שווארצע פלוימען,
די עפל, די באַרן.
אופגעוועקט דעם סאָד
אף די ברייטע פּאַלעס
פון הענעק־בענעקס עלטערבאַבעס שטרויענעם הוט.

און אצינד ווילט איר מיסטאמע וויסן,
ווי איז דאָס ווינטעלע?
בעסאָד־סוידעס קען איך אייך זאָגן:
— שוין העכער זעכציק יאָר...
עס סווישטשעט בא מיר אין קאַפּ,
עס סווישטשעט מיר לידעלעך
און מיסטעלעך וועגן דעם,
וואָס ס'איז שוין נישטאָ
און ס'וועט קיינמאָל שוין נישט זײַן.

דעם קיניגס צעפל

אמאל, אמאל, אין יענע יארן,
ווען דער אינדיק מיט דער אינדעטשקע
פלעגן אין קארעטעס פארן,
ווען גענדו האבן געטראגן אַרדענס,
גאַנערס — עפּאַלעטן,
און גלאט אזוי בעהיימעס —
צילינדערס און לאַרנעטן,

האַט געהערשט בעקאוועד-גאַדל,
מיט מאזל און מיט גליק,
דער הויכגעשעצטער קיניג שעבעקיניג
איידל-דאָדל-סמיק.

יעדן איז געווען באקאנט
אין דעם מאנדארינען-לאנד,
אז טייערער פונעם קיניגס גילד'נעם געוואנט
און פון זיין בריליאנטענעם קאַפּ אפילע
איז זיין גלאנציקער פאריק,
וואָס פלעגט באשיינען אלץ און אלעמען
מיט כעסעד און מיט גליק.

האַט מען גענייגט זיך, געבוקט זיך
פארן געטלעכן פאריק
פונעם הויכגעשעצטן קיניג שעבעקיניג
איידל-דאָדל-סמיק.

די שיין פון פאריק זאל, כאַלילע, ניט בלענדן,
האַט מען געקוקט אפן צעפל נאַר,
וואָס פלעגט זיך טעלעבענדען
אפן קיניגלעכן קארק.
ניט אַנגערופן, כאַלילע, דעם שעם פון גאַר־גאַר —
געזאַגט נאַר: ס'צעפל גייט! ס'צעפל ניסט!
לעבן זאל עס הונדערט צוואנציק יאַר!

בוקט זיך שוין די גאנצע איידע
פארן צעפל פון פאריק
פונעם הויכגעשעצטן קיניג שעבעקיניג
איידל־דאָדל־סמיק.

פלוצעם פליט א פויגל אָן —
פון ערגעץ ווייטע לענדער, קענטיק,
שארף דער שנאַבל, שארף די טלאַען,
קוקט פון אויבן — דאכט, א וואָרעם...
ווארפט ער זיך, דער ווילדער מאזיק:
כאפ! און טראַגט אוועק דאָס צעפל
מיטן געטלעכן פאריק.

קאָהאַל טומלט, א יעלאַלע,
וויינט — א שטראָם פון טרערן גיסט זיך, —
און פארגעסט דעם קיניג שעבעקיניג,
וואָס וואַלגערט, נעבעך, שוין אין מיסט זיך...

איז פארבליבן בלויז די מניסע:
„אמאָל, אמאָל, אין יענע יאַרן...“
איבערכאזערן פונדאַסניי זי,
וועט איר מיר מיסטאם ניט גלייבן...
פרעגן: „אין וועלכן יאַר איז דאָס געווען?“
ווי זשע קאָן איך אַיך דערווייזן,
אז ס'איז טאקע געשען?

אן דעם צעפל, דעם פאריק
איז דא פארבליבן בלויז א „פשיק“
פונעם הויכגעשעצטן קיניג שעבעקיניג
איידל-דאדל-סמיק.

די שטרויענע פריצע

אמאל און אמאל, נאך אין יענע יארן,
ווען אינדיקעס פלעגן אין די קארעטעס פארן,
ווען די לאשעקעס האבן געטראגן שטיבלעטן,
די הענער שפארן, די גאנערס עפאלעטן
און זאטע ציגן, געשטאפט קיין איינהארע,
פלעגן זיך מעלקן מיט זיסער ציקאריע, —

טאקע אין יענע יארן האט א הונגערדיק קינד
ניט געקענט אנשלאפן ווערן,
געוויינט, געכליפעט און האט פארלוירן
די סאמע שענסטע צוויי טרערן.

דארף פאסירן אין א מיטן מיטוואך —
צום גאלדשמידער יוניע-איציע
פירט צו א פאעטאן ביז צו טיר
א דארע יעפיפע — א שטרויענע פריצע.

זי נעמט ארויס פון פליושן קעסטעלע
צוויי ליכטיקע שטערן —
א מאטאנע, וואס האבן איר געשענקט
די שטרויענע קאוואליערן.

— מייסטער, — זאגט די שטרויענע פריצע, —
כיוויל, דו זאלסט גוט באקלערן

און אַפּשאַצן, וואָס האָבן די ווערט
אַט אַזעלכע צוויי ליכטיקע שטערן.

שיר ניט געכאלעשט האָט יוינע־איציע —
נאָך ניט געזען אזוינס זינט געבוירן!
פאראן דען א פריז אף זויבערע טרערן,
וואָס א קינד האָט פארלוירן?

די פריצע האָט זיך אזש אַנגעצונדן,
פארלוירן דעם זינען דעם קלאָרן.
און ביז עפעס וואָס און ביז עפעס ווען,
ווי א קוליע שטרוי פארברענט געוואָרן.

די וועלט איז א כאלעם

דער כעלעמער כאַכעם שפאנט איבערן פינצטערן צימער
און טראכט:

ס'איז גארנישט ניט פאראן! ס'איז אלץ נאָר אויסגעדאכט.
נישטאָ קיין הימל, נישטאָ קיין ערד, נישטאָ קיין שטערן,
נישטאָ קיין כוּישעך, קיין ליכט, קיין זיין און ווערן!

די וועלט איז א כאלעם, אונדזער דימיען בלוין!
שפאנט ער אזוי איבערן פינצטערן הויז
פארשמייעט, פארטאָן אין דעם טיפן געדאנק
און שלאָגט זיך אָן בא דער שאַרף פון א באַנק.

טוט ער א שמייכל און מאכט אף צוריק א שפאן.
— אפאָנעם, — זאָגט ער, — אז א באַנק איז יא פאראן..

מײן יערושע

מײן זיידע, אַלעווהאשאַלעם, האָט פארן טויט,
כ׳זאַל אף אים כאַלילע נײט האָבן קײן פאריבל,
פארזאַגט און געכאסמעט פאר מיר בעיערושע
זײן טײערן, זײן אלטמאָדישן זײגער-ציבל.

דארף אָבער פרייטיק זיך טרעפן אן אומגליק,
מײן צעטראַגענע, מײן קורצזיכטיקע סאַרע-סאַסל
כאפט אלפֿי-טאַעס מײן זײדנס זײגער-ציבל
און פארברײנט מיט אים דעם ראָסל.

פון דעמלט אָן זוך איך א מײסטער
מיט גאַלדענע הענט און מיט א לױטערן קאַפּ.
עפעס איז אין מיר קאַליע געוואָרן —
אַדער איך לױף, אַדער איך שטיי אָפּ.

מײן זיידנס בוך

אין מײן זיידנס סייפערל
אפן דריטן בלעטל
האָט א ווערעמל א ווערעמדיקס
זיך אויסגעבויט א שטעטל:

די גאסן און די געסלעך
קרום־קײלעכדיק פארדרייטע,
די גאנעקלעך, די בוידעמלעך
אזוי ווי אויסגענייטע.

און דאָרטן אין די אלקערלעך
געלעבט עס וואָלט ביז היינט,
די ביידע טאָוולען לעדערנע
געהריזעט און געקײט.

און איך וואָלט פון דעם ווערעמל
אפילע ניט געקלערט
און וויסן ניט געוויסט דערפון
און הערן ניט געהערט,

אז ס'איז דאָ אזא באשעפעניש,
וואָס ווייסט ניט פון דערפון,
וואָס אזוינס לעוואָנע הייסט
און וואָס אזוינס הייסט זון.

וואָס אזוינס אַ ריטשקע איז,
וואָס איז קעלט און היץ,
און ניט געהערט קיין דונערן
און ניט געזען קיין בליץ.

ניט געוואוסט אויך פון קיין רויזן,
אפילע ניט געשמעקט, מיר דוכט.
זיס און ביטערס אף זיין לעבן
קיינמאל ניט געפרוואוט.

מזין זיידע רעב ייצכאק

ניט היינט, ניט נעכטן,
און ווייס אויך, אז ניט פאראיאָרן
איז מזין זיידע רעב ייצכאק
געוויירע געוואָרן —
אף יענער זייט נאכט
און עפשער נאָך ווייטער
האַבן פאר צענדליקער יאָרן
די ליכט אין די לייכטער
אַנגעטריפט אַ כאַלעם-שטאַט פון כײלעוו.
ניט איבערצוטרייבן,
אזא שיינקייט האָט נאָך קיינער ניט
געפרוווט זיך באשרייבן.
פון כאַלעם די טורעמס,
די הייזער, די בוימער,
און ס׳וויינען דאָרטן,
זאָגט מען, פארכאַלעמטע טרוימער.

האַט מזין זיידע רעב ייצכאק
אפן ניקטערן מאָגן
די קליאטשע די בלינדע
געשפאנט אינעם וואָגן,
זיך צעקושט מיט דער באַבען
און אף גאַטס באראָט
אוועקגעהינקט זוכן

די פארכאָלעמטע שטאַט.
אײַ, וואָס דאַרף דאַרט
מיין זיידע, זאַל לעבן,
קען ער אליין זיך
קיין ענטפער ניט געבן.

* * *

ווילסטו — וויין,
ווילסטו — לאך,
הערט א מיסע,
הערט א זאך.

נעם איך נאָר
און דריי מיר אָן
אונדזער אלטן
פאטעפאָן,

דאכט זיך אויס
צום אלעם ערשטן,
אז ער שיט
מיט באַב און גערשטן.

ווי א האַגל
אף א דאך.
הערט א מיסע,
הערט א זאך.

נאָכדעם פלוצעם
מיטאמאָל
נעמט ער
מיט זיין טעמפון קאָל,

ווי א בינעלע
מעריקען,
היקען, היקען,
היקען, היקען.

ניט קיין וואַלעכל,
ניט קיין שער,
ניט אהין
און ניט אהער.

ביז מע טוט אים
ניט קיין פיק,
מאכט ער שטענדיק
פוילע שטיק.

ווילסטו — וויין,
ווילסטו — לאך,
הערט א מיסע,
הערט א זאך.

מאמעליגע

מאמעליגע, מאמעליגע
עסט מען אָן א מעסער,
און מע כאפט א גלעזעלע
פון די אלטע פעסער.

מאמעליגע, מאמעליגע,
אוי, דו פערעאַדאַם!
מאמעליגע, מאמעליגע
שניידט מען מיט א פאַדעם.

מאמעליגע, מאמעליגע —
הייסע זון א טעלער.
לאַזט זשע מיד, לאַזט זשע מיד
זיך אַפקילן אין קעלער.

שענק זשע מיר א דודעלע,
א פייפעלע, מנין כאווער,
וועל איך אויסשפילן דעם וויין
א ניגן א מאַלדאווער.

אוי, אוי, אוי, א לידעלע,
א ניגן — „בודטי זדאַראַווי“,
און טאַמער טוט איר נאַר א פיפס,
אנטלויף איך קיין מאַלדאווע.

אין פאריזש

אין פאריזש, אין פאריזש
ווינען, זאגט מען, אייד'לע פיש,

טאָמער עסט איר פיש מיט כריין
און אינד טוט א שטאָך א ביין.

בעטן באלד אליין די שלייען
מייכל זיין און זיי פארצייען,

און זיי שווערן בא דעם לעבן,
קיינמאל אינד קיין שטאָך ניט געבן.

אין פאריזש, אין פאריזש
ווינען, זאגט מען, אייד'לע פיש.

מע זאָגט

מע זאָגט, אז באַם טײַך סענע,
צוריק מיט אַ פּאַר טעג,
געלאַזט האָבן די שלײַען
אַ בריױל אפּן ברעג:

„טאַמער עמעץ דאַרף אונדז —
אומזיסט זײַן טירכע היינט,
מיר שווימען עסן פּישײַויד
בא אונדזערן א פּריינט.“

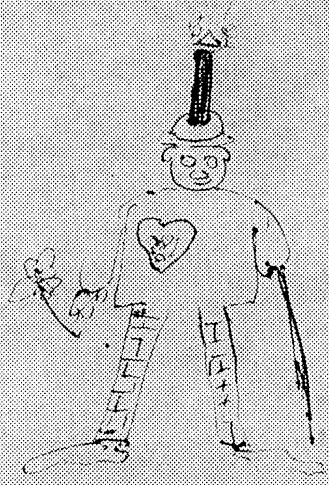
דער ריקשע

ווער ס'קען ניט יונסענען,
דער קען ניט פארשטיין,
אז א מענטש אין די יארן
זאל פאמעלעך ניט גיין.

נאך עפעס א קלייניקייט —
א שוועבעלע קויפן
יונסען וועט ניט גיין,
יונסען וועט אייך לויפן.

ווער ס'קען ניט יונסענען,
דער קען ניט פארשטיין —
א געוועזענער ריקשע
איז אפגעווינט גיין...

THE
FIRE
MAN

Handwritten notes in a cursive script, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is difficult to decipher but appears to contain several lines of text, possibly including the words "The fireman" and "The fireman".

וואגט ניט

כ'גיי ארום א פארליבטער ערשט איצט אף דער עלטער,
מעשוגע צו ווערן— דאָס לעבן געפעלט מיר.

וועל איך באם שניידער א סערדעט באשטעלן פון טרוימען,
באם קירזשנער— א קאפעליוש מיט אן עמעסן קוימען.

א ליבע פארלעשן איז דער טויט ניט בעקויד.
פלאמט זי אין הארצן און שטיקט זיך אין אייגענעם רויך.

לאַזט א מעשוגענעם ארומלויפן אין די גאסן,
כ'האַב אונטערגעצונדן אונטער זיך די אַפּזאַסן.

וואגט ניט דאָס מעשוגאס מיינס צו באדויערן,
כ'בין ווידער פארליבט ביז איבער די אויערן.

קראסנע

געווידמעט מייןע לאנדסלייט

עפשער איז מיין שטעטעלע
גאר קיינמאל ניט געווען?
עפשער האָב איך, קראָסנע¹,
אין כאַלעם דיך געזען?

עפשער האָט מיין מאמע
אויסגעבענקט דיין שטילקייט?
עפשער האָט מיין קאלע
אויסגעהעפט דיין מילדקייט?

עפשער, ווי דאָס ציגעלע,
פאר די קינדערטוועגן
ביסט געפאָרן קויפן
א זומערדיקן רעגן?

האָט עמעצער געגעבן
דעם ביזן וואָלף צו וויסן,
האָט ער דיך אינמיטן וועג
אף שטיקעלעך צעריסן.

¹ א שטעטעלע אין וויניצער געגנט.

עפשער אָט די ביימער,
וואָס שטייען אפן גאס. —
איז יודל מיטן פידל
און בערל מיטן באס?

און עפשער... און עפשער...
זע איך אלץ אין שלאָף?
עפשער איז מיין קינדהייט
א כאַלעם אָן א סאָף...

עטלעכע ווערטער צו מיינע לייענער

וואָס פאר אַ דיכטער
וואָלט ניט וועלן,
אַז זיינע לידער
זאָלן געפעלן.

ער זאָל וויסן,
אַז אויסנווייניק
קענען די קינדער
„די בריוו צו זיין אייניק“,

„דאָס ליד פונעם שליפער“,
„דאָס ליד פונעם שמידער“,
דאָס גאַנצע ביכל
מיט זיינע לידער.

וויסן, אַז ניט אומזיסט
ער קויפט אָן אַ שיר
מעקערס און קלעקערס
און טינט מיט פּאַפּיר.

וואָס פאר אַ דיכטער
ווייל ניט וויסן,
אַז עפעס קאָן מען
פון זיין שרייבן געניסן.

אז דער, וואָס ער לייענט עס,
פארטיפט זיך אזוי,
דערלאנג — וועט ער קייען
א פאראיאַריקע שטרוי.

פונדעסטוועגן מיין איך,
אז עס איז גאַרניט קעדיג,
איר זאַלט לייענען מיין ביכל,
ווען איר זיצט אין טראַמוזי.

בעסער ניט וויסן
פון מיין ביכל קיין וואַרט,
נאָר אַפטרעטן אַפטרע
א באיאַרטן דאָס אַרט.

צוויי ברעטער

זיין צימער — א שפאן,
צוויי ברעטער — זיין בעט,
אופכאפן פון שלאָף וועט זיך
באנאכט דער פּאָעט.

דאָס הארטע געלעגער
פארגראמען ער וועט,
צוויי הארציקע שורעס
וועט ווערן זיין בעט.

פרוויט אייך — און מאכט אים
א געלעגער פאר געטער,
וועט ער ניט בייטן
אף זינע צוויי ברעטער.

די שיין

מיין קינד, וואָס קען ניט קיין ייִדיש,
זאָגט, אז די שיין וואָלט מען געקענט אוועקשטעלן
אפן פענצטער געענטער צו דער זון, וואָלט אויסגעוואקסן
פון די דריי בוטאַנען קווייטזן...

שיין,
שאַלעם,
שטערן.

קאיאר

כ'האָב ליב די שפּיל
פּון מעש מיט גרינעם,
דעם קילן ציטער
פּון נאכט מיט גינען.

כאַטש דער טאַג
איז נאָך ניט אויסגעטראָגן,
נאָך שלעפּעריק איז
זיין גוטמאַרגן,

נאָר פּון אלע שפּאלטן,
פּון אלע גריבער
די מילך און דער האַניק
רינט שוין אריבער.

מיט וואָס באַצאָלן

אַ, ווען איך בין א הימל,
וואָלט איך באַצאָלט אייך מיט שטערן.
אַ, ווען איך בין א פיש,
וואָלט איך געצאָלט מיט גאַלדענער ליסקע.

ווען איך בין א בוים,
וואָלט איך געצאָלט מיט מאראנצן.
ווען איך בין א יאם,
וואָלט איך געצאָלט אייך מיט פערל.

ווען איך בין א נאָדל, וואָלט איך געצאָלט
מיט קליידונג,
ווען איך בין א פנייער — מיט ווארעם.
לאַמיר אויסטרינקען פאר דעם אלעם.

טיי מיט שטערן

אד,

ווען אלץ

זאל קאנען

זיך אומקערן צוריק!

צו מיר —

אפן שפיץ מעסער

מיין שטיקעלע גליק,

צו דער געשאַכטענער גאנדז —

דער פלעדערוויש,

צום טרוקענעם טיך —

דער גאַלדענער פיש,

צו אים,

צו מיין בעניאַכיד —

די כאַלעם-קאַלירן

פון לאנגגעפלאצטע

זייף-פוכירן,

די נעכטיקע נאכט,

וואָס האָט טיי מיט שטערן

דעם קינד געבראכט.

שלאָף זשע, שלאָף,

מיין נארעלע, שלאָף,

טרוימען האָבן ניט קיין סאָף.

צום זון

— וואָס איז א טאטע?
א טאטע איז אלץ;
דיין בלוט און דיין אַטעם,
דיין ברויט מיט דיין זאלץ.

איז האָב עס אין זינען,
איך זאָג עס דיר היינט,
ווי דינער א פאַטער,
ווי דינער א פריינט:

— דאָס לעבן פאר דיר
וועט קיין טעפּיך ניט שפּרייטן,
און טאַמער באדארפסטו
פון איין ברעג צום צווייטן, —
מע וועט דיר ניט ציען
קיין זוניקע בריקן,
דאָס גאַלדענע שיפל
אנטקעגן ניט שיקן,
וועסט דארפן, מיין ליבער,
אליין זיך באמיען
אין דינע פאַר שטיוול
די כוואליעס אריבער.

ערשט דאן וועט מיין עלטער דיר ווערן
פארטרויט,

ערשט דאן וועל איך פילן דעם טאם פון דיין
ברויט.

זע, טאָמער וואַקסטו אויס אַ הונט,
אַ הונט, מיין יונגערמאַנטשיק,
זאַלסטו האָבן צו געדענקען,
אַז ס'איז דאָ אַ קאַנטשיק.

1957

א זון מיט א רעגן

א זון מיט א רעגן
אין דרויסן אצינד,
דערמאָנט מיר דער הימל
מיין פיצעלע קינד.
די טרייסט פון מיין עלטער,
די אייניקלעך מינע,
קאָנען אויכעט איינציטיק
אי ווינען,
אי שיינען.

* * *

טאַמער געפינסטו
א שארפשטיינדל פון זאמד,
דאָס מעסערל טעמפע
וועסט אַנשארפן באלד,
דאָס זעגל וועט זעגן,
דאָס שערל וועט שערן,
א מענטש נאָר א טעמפער
וועט שארפער ביט ווערן.

די וואָג

פאראנען א וואָג
מיט ווייזערלעך לינדע —
א וואָג, וואָס מע וועגט אף איר
פיצעלעך קינדער.

דער קלייטניק וועגט
קארטאָפּל א קאַשעק,
עס וועגט דער אפטייקער —
א זעלטענעם פראַשעק.

נאָר מיין וואָג מע קויפט ניט
אין ערגעץ פאר געלט,
ס'האַט קיינער מיין וואָג
ניט געזען אף דער וועלט.

נאָר דאָך דארף איך זאָגן,
אז כ'וועג אָפּ פאַרט
שטענדיק און טאַמיד
יעדער מיין וואָרט.

וואָס וווּ איז באהאלטן

ביימער באהאלטן
די וואָרצלען אין דער ערד,
דער זעלנער אין שידל
זיין שטאַלענע שווערד.

א יאָדער א זיסער
באהאלט זיך אין ניסל,
דער קעז אין די קנישעס,
וואָס זיינען אין שיסל.

אונטער דער שאַלעכץ
דער ווייסער, ווי שניי,
פארבאָרגן עס האָט זיך
דאָס געלכל פון איי.

און נאָר בא די מענטשן,
די וויסטע נאראַנים,
ליגט דער טיפעש
אפן פאַנעם.

זשוטשקע

כוץ א שטיקל צוקער,
א געשמאקן ביין,
דארף מיין הינטל גאַרניט,
האווקען — איינמאַל ביין.

נאַר הינט, ווען טיר־און־טויער
שטיין אף זיבן שלעסער,
צעהאווקעט זיך מיין זשוטשקע,
ווי אף א גאזלען מיט א מעסער.

מיין איך, אף מיין לעבן
לוערט א סאקאַנע,
לאַזט זיך אויס — מיין זשוטשקע
בילט אף דער לעוואַנע.

* * *

זינט אין א טײך
איז מיין היטל אראָפּ,
טראָג איך פון דעמלט
א טויב אף מיין קאַפּ.

באַר דער, וואָס סע ווייסט ניט,
מיינט, איך בין גרוי,
אזוי ווי דער אש
פון א טרוקענער שטרוי.

טעג פון גרויסן שוויגן

סאָף יאָרן
וועט שוין קיינער נישט ליגן,
עס קומען די טעג
פון גרויסן שוויגן.

פון שטילן ווארטן,
פון זיסן צאנקען,
פון וועלן דאָס מינדסטע
גרעזל באדאנקען.

טעג פון טינעס
צו זיך אליין,
פון וועלן א קוש טאָן
אפילע א שטיין.

כ'ווייס ניט

מיר זינען אין א קרייז געשטאנען
און יעדער וואָרט געשלונגען פון איר מויל.
געגאָן א רייד איז וועגן טיציאָנען,
וועגן קונסט, וואָס זעט דעם מענטשן הויל.

נאָר איך, איך ווייס ניט, ווער איז שענער,
ווער פון ביידע איז דעם האַרצן מערער מילד,
צי די, וואָס שטייט אין קרייז פון מענער,
צי די, וואָס קוקט ארויס פון בילד.

כאנעלע

— עפשער זאל איך, כאנעלע,
ווען קיינער וועט ניט זיין,
ווען טיר-און-טויער צוגעמאכט
און צוגעדרייט די שיין;

עפשער זאל איך, כאנעלע,
דיר אַנקלאפן אין טיר,
איין מאָל און צוויי מאָל
און דריי מאָל און פיר...

— אוי, מאַטעלע, מעשומעדו!
דו רייך צו מיר ניט בעסער!
וואָס טו איך, אז עס קלאפט גאַר
א גאזלען מיט א מעסער?

אַנגעקלאפט און אָפּגערויבט
און זוך אים אף דער וועלט.
אוי, צוזאָגן, אוי, ליב האָבן
קאָסט דאָך ניט קיין געלט!

— עפשער זאל איך, כאנעלע,
ווען קיינער וועט ניט זיין,
ווען טיר-און-טויער צוגעמאכט
און צוגעדרייט די שיין;

עפשער זאל איד אַנקלאפן
אין פענצטערל צו דיר,
איין מאָל און צוויי מאָל
און דריי מאָל און פיר...

— אוי, מאָטעלע, מעשומעד,
דו מיינסט, איד בין א קינד,
וואָס טו איד, אז עס קלאפט גאָר
אין פענצטערל דער ווינט?

אַנגעקלאפט און אָפגענארט —
און זוך אים אף דער וועלט!
אוי, ליב האַבן, אוי, צוזאָגן
קאָסט דאָך ניט קיין געלט.

א וואָלעכל

מיט שניע בען שיע איז א מייסע פארלאָפן,
שיר-שיר ווערט ער נעכטן אף אייביק אנשלאָפן.

איילי-ליולי,
איילי-ליולי.

ניט פון געכאפטע קאלטע קלעפ און ניט פון הייסע פעטש,
עס האָבן אים די ענגע שיד זייער שטארק געקוועטשט.

איילי-ליולי,
איילי-ליולי.

האַט שניע בען שניע זיך יאַמערלעך געזונגען
און אזש ביז דער סטעליע פון ווייטעק געשפרונגען.

איילי-ליולי,
איילי-ליולי.

נאָר ניט אויסגעטאָן די שיד, געבערשטלט ביז א גלאַנץ,
זאָל די וועלט זיך מיינען, אז א וואָלעכל ער טאנצט.

איילי-ליולי,
איילי-ליולי.

מזין שיינער

בין איך מיר געגאנגען
שטיוועלעך צו קויפן,
ניט אזוי די שטיוועלעך
ווי זיך דורכצולויפן.

דורך די גרינע גראָזן,
דורך די פעלדער ברייטע,
ווי עס וואקסן בא דעם וועג
רויטע מאַנען-קווייטן.

רויטע קווייטן זיינען שייין —
שענער איז מזין שיינער,
רויטע קווייטן דאָ א סאך —
נאָר מזין ליבער — איינער.

ווי א שטערן איין-אליין
פליט פון הימל שווארצן,
קומט די ליבע, טוט א קלאפ
אין פענצטערל פון הארצן.

טאטע-מאמע פרעגן מיר:
— ווו איז דזין באשערטער?
— טאטע-מאמע, — זאָג איך זיי
מיט אזוינע ווערטער:

— איינער לעבן שטעלט אייך פאר,
ווי א זון א גרויסע,
צו דער העלער גרויסער זון
שווארצע וואַלקן פויזען.

פריילעך לעבן אין דער שטוב —
נאַר אַף אַנצוקוועלן!
וועט איר סאַנים דאָך ניט לאַזן
איבערגיין די שוועלן?

זיינען היטער בא דער גרענעץ
טאָג און נאכט פאראנען,
אונדזער לעבן היטן זיי,
טיפע פריידן-יאמען.

— טאטע-מאמע, — ענטפער איך
מיט אזוינע ווערטער, —
צווישן יענע היטער איז
פאראנען מיין באשערטער.

זאָגט צו מיר מיין שוועסטער-לעבן
ווערטער אומגעריכטע:
— בא מיר וואקסן אלערליי,
אין א וואלד געדיכטן,

ווינט און רעגן, קעלט און פינצטער
מונטערקייט פארטרייבן, —
קען דען וואקייט בא דיין באַכער
שטענדיק איבערבלייבן?

ענטפער איך מיין שוועסטער-לעבן:
— שטענדיק וואך מיין שיינער,
ווי די צווייגן פון א דעמב
זיינע שטארקע ביינער.

סיי אין רעגן, סיי אין ווינט,
סיי אין קעלט און פינצטער,
וואך זיין אויער און פארנעמט
אלע שאַרכן מינדסטע.

שטעלט א סויגע נאָר א פוס
אף די גראָזן ווייכע,
ברעכט א צווייגעלע זיך איין,
ס'טוט צום אויער גרייכן,

שטענדיק מונטער, שטענדיק וואך,
קיינמאָל ניט קיין מידער —
וואקסט ער פאר די סאָנים אויס
מיט איינזן־פעסטע גלידער.

בעטן מיך די ברידער מינע:
— מוזסט אונדז, שוועסטער, זאָגן,
פניל פון בויגן פליט א הירש,
ציי וועט ער אים דעריאָגן?

ענטפער איך די ברידער מינע,
— ס'האָט אזוינס געטראָפן:
דורך דער גרענעץ איז א סויגע,
ווי א הירש אנטלאָפן.

ווינטער־ציט געוועזן דעמלט,
שניי און ווינט אנטקעגן,
פלינק געלאָפן איז מיין שיינער
באַרוועס איבער וועגן.

אלדאָס שווערע אָפגעוואָרפן,
לייכטער זיין דעריאָגן, —
אָט אזויגע זיין געטרייע
טוט מיין לאנד פארמאָגן!

שווער געאָטעמט האָט זיין ברוסט,
געפרוירן זיינען פינגער,
פניל פון בויגן יאָגט דער סוינע —
נאָר מײַן שיינער פלינקער.

אַנגעיאָגט, דעריאָגט אים — שטיין
ריר זיך ניט פון אָרט!
ברידער מײַנע, יונגע ברידער —
אַט איז אייך מײַן וואָרט!

קומען כאווערטעס געטרייע,
קומען מיך באגלייטן,
ברענגען מיר די כאווערטעס
גרויסע רויטע קווייטן.

זיי דערלאנגען מיר די קווייטן
מיט אזוינע ווערטער:
— שענער זיינען קווייטן,
צי שענער דיין באשערטער?

— רויטע קווייטן זיינען שיין,
שענער איז מײַן שיינער,
רויטע קווייטן דאָ א סאך,
נאָר מײַן ליבער — איינער.

גיי טרעף

גיי און טרעף,
וואָס מאַרגן וועט זיין —
פול צי ליידיק
דער בעכער מיט וויין.

גיי און טרעף,
וואָס מאַרגן קאָן געשען:
א שטומער קאָן אָנהייבן רעדן,
א בלינדער — אָנהייבן זען.

נאָר זאָל די וועלט
שטעלן זיך קאפויר,
וועט די לייביכע קיינמאל
נישט געבוירן קיין טכויר.

* * *

פון דאָרף צו דאָרף,
פון קליין צו גרויס
געגאָן איז א לידל
טאָג-איין, טאָג-אויס.

באָם וועווריק גענעכטיקט,
באָם פיקסל געטאָגט,
באָם וואָלף אף דער פלייצע
רײטנדיק געיאָגט.

געוואָלט האָט מיין לידל
א קוק טאָן אליין,
צי לייגן זיך שלאָפן
די קינדער, צי ניין.

בא וועמען אף דער עמעס
די אויגן פארמאכט,
דעם האָט מיין לידל
א ניסל געבראכט.

צוויי טרערן

עס האָבן זיך טרערן
אין וואַנדער באַגעגנט
און האָבן אין וועג זיך
אינגיכן געזעגנט:

— אוי, זיי געזונט, מיין שוועסטער,
אוי, שוועסטערקע מיין,
אוי, ווי וועט דיין אָפּרו
אצינדערט־אַ זיין?

— מיין אָפּרו וועט זיין
אין אן אומגליקלעך האַרץ.
מיין וועג איז אַ ווייטער
און טרויעריק שוואַרץ.

— אוי, זיי געזונט, מיין שוועסטער,
מיין שוועסטערקע־לייד,
און איך וועל מיר זוכן
מיין ליכטיקע פרייד.

און אויב דו וועסט וועלן
זיך זעען מיט מיר,
הער אונטער זיך שטיל
הינטער יעדערנס טיר.

און דאָרט, וווּ וועסט הערן
געלעכטער און פרייד,
דאָרטן געפינסטו מיך,
שוועסטערקע־לייד.

ביז אזעלעכס האָט ניט געטראָפן

דער, וואָס וויל
באנאכט ניט שלאָפן
און ער האלט
די אויגן אָפן,
שטערט דעם ביימל
גריין צו ווערן
און דער קווייט
די דופטן מערן.
שטערט דעם הירש
באם טיכל קניען,
און דער כניע
באם שארײען.
דער, וואָס וויל
באנאכט ניט שלאָפן
און ער האלט די אויגן אָפן,
קאָן דאָס ביימל
איבערשרעקן,
וועט עס בלייבן
ווי א שטעקן,
און די קווייט
וועט זיך פארשליסן
און ניט וועלן
פון אונדז וויסן.

ס'וועט דער הירש
ניט וועלן קניען
בא דעם טיכל
אין שאריען.
ביז אזוינס האָט
ניט געטראָפן,
לאַמיר בעסער
שלאָפן, שלאָפן.

אויך עפעס וואָס

א דאָקטער היילט מענטשן,
א שלאָסער — דעם שלאָס,
און דער, וואָס גלעזט פענצטער,
איז אויך עפעס וואָס.

א שטוב אָן א הימל —
א מענטש, וואָס איז בלינד,
א שטוב אָן א שטראלכל —
א וויג אָן א קינד.

א שערער שערט מענטשן,
א שניטער — דאָס גראָז,
און דער, וואָס מאכט מעבל,
איז אויך עפעס וואָס.

א שטוב אָן א טישל —
א מענטש אָן די הענט.
א שטוב אָן א בענקל
איז הוילע פיר ווענט.

א גאָלדשמידער מאכט אונדז
א גאָלדענעם קאָס,
און דער, וואָס מאכט אויוונס,
איז אויך עפעס וואָס.

א שטוב אָן א בעכער —
א יעגער אָן שרויט.
א שטוב אָן אן אויוון —
שמעקט גיט מיט ברויט.

א שניידער נייט קליידער
פונקט צו דער מאָס,
און דער, וואָס מאכט שטיווול,
איז אויך עפעס וואָס.

אויב גיט, וואָלסטו, קינד מיינס,
מיין גאנג גיט דערקענט,
ווען כ'בין אף די טרעפּ נאָך,
פון יענער זייט ווענט.

טאָג און נאַכט

שטייט מיין טיר
ניט צוגעמאַכט,
אף וועמען ווארט איד
טאָג און נאַכט?

מעשוּגענער, געשיקט זיך,
דו ווארטסט נאָך אף איר,
די שפעטע ליבע
זאָל קומען צו דיר?

ווי גיט מען איר צו וויסן,
ווי גיט מען איר אַנצוהערן,
אז איד פארמאָג
א טשערעדע מיט טרערן,

א גאַלדענעם ווייטעק
טיף אין הארצן.
מיינע קעלערס,
מיינע היילן
ניט אַפצושאצן.

דאָרט האָב איד א הימל
אָן א רעגנבויגן,
דאָרט האָב איד א פליגל
אָן א פויגל.

גאט מיינער,
וואָס שפּילסטו זיך מיט מיר?
עפּנסט
און פּאַרמאַכסט מײַן טיר.

קידער-ווידער

ער האָט געטיינעט: די וואנט אין ווייס!
זי האָט געטיינעט: די וואנט אין שוואַרץ!
ער האָט אָפּגערוקט דאָס בענקל,
זי האָט אָפּגערוקט דאָס האַרץ.

מײן דראַשעגעשאַנק

טו אָן, מײן ליבסטע,
הײנט אפדערנאכט
דאָס שטערנטיכל,
וואָס כ׳האַב דיר געבראכט.

גיב מיר, מײן טײַערע,
ווישניק א פלאש,
דערלאנג מיר דעם בעכער,
וואָס ליגט אין מײן טאש.

דאָס שטערנטיכל —
מײן דראַשעגעשאַנק —
איז געלעגן פארשלאָסן
אין הילצערנעם שראַנק.

ער איז געשטאנען אין אלקער,
ווי ס׳פלעגט בא זײַן לעבן
אין וועלט פון ראיוינעס
מײן זיידעניו שוועבן.

באם טונקעלן פענצטער,
האלב ווי אין דרימל,
מײן מאמע פלעגט זוכן
א שטערן אין הימל, —

מיטן כיינ פון דעם טיכל
זיינען בלוטיקע ווונדן,
וויי, בלוטיקע ווונדן,
פארקניפט און פארבונדן...

טרינק איך פאר דיר היינט
דעם ווישניק פון בעכער
מיט ליפן פארקוילטע,
ווי טרוקענע סעכערס.

טו זשע אָן, ליבסטע,
היינט אפדערנאכט
דאָס שטערנטיכל,
וואָס כ'האָב דיר געבראכט.

אף דער שוועל

איך שטיי א פארגליווערטער אף דער שוועל,
די פרעמדע טיר איז האלב צוגעמאכט.
עפעס פעלט מיר, כ'האָב עפעס פארלוירן —
עמעצער הינטער מיין פלייצע לאכט.

געווען די באלעבאסטע שיין און מילד,
מאַלע־טאם דאָס קינד אף אירע קניעס.
א קוועלעכל האָט געקלונגען אף זיינע ליפן,
שטערן האָבן געצוויטעט אף זיינע וויעס.

וואָס זשע שטיי איך א פארשעמטער?
קאלטער שווייס פון מיר רינט.
יא, כ'האָב זיך דערמאָנט, דערמאָנט:
כ'האָב פארגעסן א קוש טאָן דאָס קינד.

* * *

איך וויל זיין א טרער בא דיר,
וואָס האָט גאָך ניט געוויינט,
א שמייכל בא דעם,
וואָס האָט גאָך ניט געשמייכלט...

* * *

וויפל זיסקייט אינעם ברויט,
ווען מיר עסן וועטשערע,
און וויפל זיסקייט אונטער דער הויט
פון אונדזער קאשע דער הרעטשענער.

א פויגל בעט א ברעקל זיך,
טשיריק-טשיריק-טשיריק!
די קאץ הייבט אָן באלעקן זיך,
דאָס הינדעלע — א פיק.

אזא מין האַניק אין דערין —
אין יעדן אונדזער שלונג,
וואָס מיר צעמאַלן אפן מילשטיין דין
און ניט מיט דער נארישער צונג.

* * *

וואָלט איך זיין א רעבע —
א גאזלען מיט א טייטל,
וואָלט איך לערנען מיין בעניאָכיד
ניט נייען זיך קיין בניטל.

ווייל טאַמער וואַקסט ער אויס
א יונג — א יונגעראַמאַנטישק,
זאַל ער גאָר פאַרגעסן,
אז ס'איז דאָ א קאַנטישק.

זאָג זשע, יינגעלע, אלעף — אן אַדלער,
ווייל אן אַדלער טוט הויך פליען,
זאָג זשע, יינגעלע, בייס — א בוים,
ווייל א בוים טוט פאַר קיינעם
ניט קניען.

וועסטו אויסוואַקסן א שאַף,
האַב עס גוט אין זינען,
וועט מען שערן פון דיר וואָל
און הענטשקעלעך שפּינען.

וועסטו אויסוואַקסן אן אַקס,
שניטל האַלץ דו איינער,
וועט מען אַפּשינדן דיין פעל
און אויסמאַקען די ביינער.

זאָג זשע, יינגעלע, אלעף — אן אַדלער,
ווייל אן אַדלער טוט הויך פליען.
זאָג זשע, יינגעלע, ביים — א בוימ,
ווייל א בוימ טוט פאר קיינעם
ניט קניען.

איינס אין זיקארן

געווען בין איך א פאָשעטע פארגעבונג אריפמעטישע.
א קינד האָט מיך געכעזשבנט אין א זומער־טאָג א קלאָרן.
האַבן כעורע אים א רוף געטאָן — קום שפילן זיך אין פילקע.
פונקט דעמלט, ווען געווען בין איך אן איינס אין זיין זיקארן.

האלט איך אין איין זוכן זיך און אויספרעגן בא קינדער:
לעמאנאשעם, צי ווייסט איר ניט, וואָס איז מיט מיר געוואָרן?
גוואלד, כ'בין דאָך ניט צעכעזשבנט,
ווי נעמט מען זיך? קריגט מען זיך? איך דארף אים צום
סאכאקל,
דעם איינס, וואָס איז פארבליבן בא דעם קינד אינעם זיקארן.

א לידעלע

איך האָב א צוועקל,
דו האָסט א האמער,
דו האָסט א שטיוול,
איך האָב א פלעקל.

ווער זשע וועט שטערן אונדז —
טריילא-ליי-ליי,
פארנעמען מיר זאָלן זיך
מיט שוסטעריי.

ציגעניו־מיגעניו

ציגעניו־מיגעניו־גרוי
דערזען האָט א פּורל מיט שטרוי,

אַקסן געשפּאַנטע ניט יאַגן,
פּאַמעלעך זיי שלעפּן דעם וואָגן,

קוים, וואָס א רעדל זיך דרייט.
גייט בא דעם וואָגן און גייט

ציגעניו־מיגעניו־גרוי
און ציפעט א שטרוי נאָך א שטרוי.

איך און מיין קינד

איינמאל זאג איך:
— קינד, מיין קינד,
וואָס וואָלסטו וועלן
פארמאָגן אצינד?

— טאטעניו, — זאָגט ער
און הייבט מיד אָן גלעטן, —
פולע קעשענעס
מיט קאַנפעטן.

כאַטש ער איז נאָך קליין
און איך בין שוין גרויס,
שטעלט איך פאַר
און מאַלט איך אויס:

איינס און דאָס זעלבע
מיר ווילן אצינד,
איינס און דאָס זעלבע —
איך און מיין קינד.

ביזוואנען איך גיי
און איך שטיי אף די פיס,
זאָל כאַטש אין קעשענע
זיין עפעס זיס.

אן אנדער מאָל זאָג איך:
— קינד, מיין קינד,
וואָס וואָלסטו וועלן,
אשטייגער, אצינד?

— אצינד וואָלט איך וועלן
וויסן א וואָרט,
אז ווי נאָר מע זאָגט עס,
זאָל דאָ אפן אָרט

א פניקעלע פויקן,
א פידעלע פידלען,
גאנדז מיט גאנדז
זאָל זיך אופהערן זידלען.

גערגעלע-גאַנער
זאָל באַרוועסערהייט
א טענצעלע כאפן
פון נאכעס און פרייד.

מיין קינד איז נאָך קליין,
און איך בין שוין גרויס.
שטעלט אייך פאַר,
און מאָלט אייך אויס:

איינס און דאָס זעלבע
מיר ווילן אצינד,
איינס און דאָס זעלבע
איך און מיין קינד.

ענטפער איך מײן טאכטער

לאנג שוין צײט א קינד זאל שלאָפן.
נאָר מײן טאָכטערס אויגן אָפן.

— טאטע, — זאָגט זי, — טאטע ליבער,
וואָלסט געקענט א טײך אריבער,
ווען דער טײך איז שטארק א טיפער
אָן א בריק און אָן א שיפל?

אויב מע דארף צום ברעג דעם צווייטן,
איז א מוז א בריק צו שפרייטן?

ענטפער איך דער טאָכטער מײנער:
— איך אליין, דער טאטע דײנער,
אָן א בריק, דורך הונדערט פײערס
בין אריבער, קינד מײנס טײערס.

שלאָגט מײן טעכטערל מיך איבער:
— אויב א בארג מע דארף אריבער?
איז א מוז דער מענטש זאל האָבן
ארום זיך א שטריק א גראָבן?

— נײן, מײן טאָכטער, נײן, מײן שטערן,
ס'איז מיר אויסגעקומען הערן.

ווי א גאנצער פאלק סאלדאטן
איז אריבער די קארפאטן

אָן א לייטער, אָן א שטריק,
אָן א צוים און אָן א בריק.

מזין אלטער פאלאץ

איינמאל האָט מזין פעטער,
דער גוטער וויצנמאכער,
דער פריילעכער שפאסער,
אַנגעהויבן גוואלדעווען,
פון שווייס אוז א נאסער:
אוי, כאפט זי, אוי, הענגט זי,
אוי, הארגעט און שלאָגט זי,
די גאזלענטע די פליג —
די, וואָס האָט אומגעבראכט
מזין פאלאץ, מזין גליק.

אוי, ווו זינען די טורעמלעך,
די פייגל געמאַלטע
גרויסארטיקע...
די וואסערן זיסע
פון מזינע פאַנטאנען.

האָט זיך די שטאַט
א לאָז געטאָן לויפן,
געשטופט און געאמפערט,
גענישטערט, געטאפט,
און האָבן די פליג
מיט א ווענטקע געכאפט.
און האָבן מזין פעטער

א פראגע געשטעלט:
געקענט האָט א פליג דען
א פאלאץ צעברעכן?
א ווונדער געצעלט
געווען איז מיין פאלאץ,
געבויט אין זיקאַרן.
איז אָט אַדי גאזלענטע
געווירע געוואָרן,
און כ'ווייס ניט פארווען,
איך ווייס ניט פארוואָס,
זי האָט זיך געזעצט מיר
אונטער דער נאָז —
האָב איך מיטן קאָפּ
א טרייסל געגעבן,
איז צעוואלגערט געוואָרן
מיין פאלאץ, מיין לעבן —
מיין פאלאץ, באמאָלטער
מיט פייגל און שוואנען,
אנטרינען, פארפאלן.
אוי, מינע לידיקע סעדער,
גאנעקלעך, טורעמלעך, זאלן,
ביטערע וואסער פון מינע פאָנטאַנען.

טויזנט מאָל שענער

די שטוב האָט פון יענער,
פון פאר דער מילכאַמע,
זיך טויזנט מאָל שענער
און בעסער באקומען.

א גראמע, א פרייע,
געבאָוועט גרויסארטיק.
א שטוב א מעכניע,
אינגאנצן שוין פארטיק.

געשניצט די לאָדן
מיט דריידלער, מיט עקן,
ווי לעקעך מיט פלאָדן,
וואָס ליגט אָף די בעקן.

א צימער פאר קליינע,
א צימער פאר גרויסע,
ווי זאָגן די שכינים,
די וועלט לאָזט זיך אויסעט.

א סעדל מיט פלוימען,
א ריטשקעלע רינט,
א האָן אפן קוימען —
עס דרייט אים דער ווינט.

די שטוב האָט פון יענער,
פון פאר דער מילכאַמע,
זיך טויזנט מאל שענער
און בעסער באקומען.

געסט

איינמאל האָט דער גרויער האָז
אויסגעבויט א שטוב אין גראָז,
און ווען אלץ געווען איז פארטיק,
האָט ער אופגעראַמט גרויסארטיק,
אופגעראַמט און אויסגעקערט
און א מעלדונג צוגעקלערט:
פייגל, כניעס, ליבע פריינט,
ס'איז בא מיר א סודע היינט, —
קומט מיר מיט מיין שטוב באגריסן
און פון רייכן טיש געניסן.
אַנגעגרייט איז, קיין איינהאַרע,
זיס געבעקס, א טאַפ ציקאַריע,
הערינג, לעבערלעך און שלייען
און א גאַנצער פּאַס מיט יאיען.
זיינען געסט שוין אַנגעפאַרן
אף פאיעטאַנעס מיט רעסאַרן.
אלע געסט צופרידן זיינען
פונעם עסנווארג, פון וויינען,
און דער האָז אזש שיינט פון פרייד:
— עסט און טרינקט געזונטערהייט!
פלוצעם רופט זיך אָן דער בער:
— קלעזמער, שפּילט אונדז אויס א שער!
און ער טופעט אהין און אהער,
ווי עס טופעט נאָר א בער.

און אין סאמע מיטן טאנצן
צעוואלגערט ער די שטוב אינגאנצן...
לאנג האָט נאָך דער האָז געטרויערט,
יאָרנווייז האָט ער באדויערט —
וואָס ניט געווסט ר'האָט בין אהער,
אז א בער איז פאָרט א בער.

דער טכויר און דער פוקס

אונטערוועגנס
האָט א טכויר דעם פוקס באגעגנט.
— פאראנען, זאָגט ער, נעזער אלערליי:
בא איינעם איז זי קורץ און גראָב,
באם צווייטן — לענגער, דינער,
נאָר ווער איז נאָך אזא מין מאזיק צו די הינער,
ווי איך?
און פארוואָס?
ווייל כ'האָב א פרימעדיקע נאָז!
א נעזל — אן אנטיקל!
דו הערסט?
א הינדעלע דערשמעק איך פאר א ווערסט!
אַט, קום אומיסטן, לאַמיר גיין,
וועסטו שוין זען אליין.

געדויערט עס ניט לאנג,
זיי קומען ווו מע דארף;
שטייט טאקע א הינדעלע
און פיקט זיך פראַסע.

דאָס פיקסל האָט א קוק געגעבן קאָסע,
ווי איינער רעדט:
דאָס הינדעלע איז טאקע פיין, גאנץ פעט,
כ'פארגין אוואדע ניט דעם טכויר אזא מין ביסן,

נאָר פּרזער דארף מען זיך דערוויסן,
צי שמעקט דערינען ניט קיין שפיצל, קיין
געפאר.

צי וויל דאָ עמעצער ניט שטעלן מיך צום נאר?..
און איידער וואָס און ווען,
און איידער זיך געכאפט —
האָט אַ קאפּקאן דעם טכזיר געטאָן אַ פּאק
און אפּן אָרט, גלייך ווי מיט צוועקעס,
צוגעקלאפט.

— היינט זעסטו שוין, מיין ליבער פּריינט, —
רופּט אָן דער פּוקס זיך צו דעם טכזיר, —
וואָס שניידן נאָז, ביסטו געווען גערעכט:
אַ נאָז אַ גוטע איז טאקע גאַרניט שלעכט,
נאָר צו דערצו, ווען דו וואָלסט סייכל אויך
געהאט,
זאָל מיר דאָס צוקומען, וואָס דיר וואָלט עס
געשאדט.

גרינע, געלע, רויטע

ווען אָנגעטאָן מע האָט ענעקן
שטיוועלעך א פאַר
און ארויסגעלאָזט א קוק טאָן,
ווי די וועלט איז קלאַר,

האָט א ביימל מיט א ביימל
פון דערפון גערעדט:

— אַך, סארא שטיוועלעך,
שיין און צו דער מאַס,
פונקט מע וואָלט זיי אופגענייט
פונעם גרינסטן גראָז.

די קוואַטשקע האָט צעקוואַקעט זיך,
די ציפקעלעך געזאָגט:
— סארא געלע שטיוועלעך
ענעק־בענעק טראָגט!

און אינמיצקעדרינען
צעקרייט האָט זיך דער האָן:
— סארא רויטע שטיוועלעך
מע האָט דעם באַכער אָנגעטאָן!

פון הוידו ביז קוש

ווען איך זאל היינט ווערן
דער קיניג פון הוידו ביז קוש,
וואלט איך א ביימל מיט פייגן
פארפלאנצט אפן טיש.

געווען וואלט בא מיר
א מיניסטער פאמעראנץ,
דער שיינילעמילעך —
א טעפל מיט שמאלץ.

געקויפט כ'וואלט דער מאמען
פון גאלד און פון זילבער א שפילקע,
און אליין וואלט איך שפילן אין פאלאץ
מיט יאנקעלע פארך אין פילקע.

דאָס גלעקל

דעם אַקס האָט מען אָנגעטאָן
אפן האַלדז א גלעקל,
די גרייס ווי א ניסל,
א גאַרניט, א ברעקל.

און מע וואָלט פון דעם רעדן
אפילע ניט דארפן,
ווען עס נעמט ניט דאָס גלעקל
דאָס צינגעלע שאַרפן:
טילי-טילי-דאָן! טילי-טילי-דאָן!
סארא שטים בא מיר פאראן!

ניט אומזיסט
האָט מען בעכטן געוואָלט
באצאָלן פאר מיר
א זעקל מיט גאָלד!
וואָס זאָג איך א זעקל!
א פעסל — און עפשער נאָך מייזן..

נאָר ס'הייבט גאָר ניט אָנעט
דאָס גלעקל פארשטיין,
אז ווען עס זאָל ניט הענגען
באם אַקס אפן קארק,
קאָסט עס א זעקסער
אפן טייערסטן מאַרק.

זיסל מיטן פיסל

— דווירעלע-לעבן, —
זאָגט מיין שכינע, —
כ'זאָל אזוי נאָך
הייסן קריינע,

דינגט א פורל
טייקעף, באלד,
ברענגט א דאָקטער
כאַטש מיט גוואלד.

אָדער פאָלגט
א מענטש א נאר,
קויפט א פלעשל
שפיגינאר,

ווייל איך זע,
אז אייער זיסל
הינקט היינט אונטער
אף א פיסל.

— דווירעלע-לעבן, —
זאָגט מיין שאַכן, —
כ'זאָל אזוי
נאָך הייסן נאַכעם,

דינגט א פורל
טייקעף, באלד,
ברענגט א דאקטער
כאָטש מיט גוואלד.

אָדער פאָלגט
א מענטש א נאר,
רופט דעם היגן
וועטערינאר,

ווייל איך זע,
אז אייער זיסל
הינקט היינט אונטער
אף א פיסל.

— דווירע־לעבן, —
זאָגט דער שוסטער,
אונדזער כאַכעם
דער באוויסטער, —

אוי, א ווייטעק,
אוי, א בראָך,
כ׳האַב געלאָזט
אין שוך א צוויאַך.

טילי-טילי-דזין

ביזוואנען מיר האָבן
זיך אלע אינײַנעם
געלערנט צוביסלעך
אי שרייבן, אי ליינען,

געקלונגען דאָס גלעקל
האַט אלע קאײַאַר,
א טאָג נאָך א טאָג,
און א יאָר נאָך א יאָר:

טילי-טילי-דזין,
טילי-טילי-דזין.

ביזוואנען מיר האָבן
געלערנט זיך ציילן,
אף צענערלעך קאַנען
א הונדערטער טיילן,

געקלונגען דאָס גלעקל
האַט אלע קאײַאַר,
א טאָג נאָך א טאָג,
און א יאָר נאָך א יאָר.

טילי-טילידוןן,
טילי-טילידוןן.

פון זונטיק צו זונטיק —
אזוי אלעמאל,
ביזוואנען מיר האָבן
געענדיקט די שול.

* * *

שלאף, מיין יינגעלע, שלאף, מיין כניעס,
שלאף איין אין דיין בעטל דיין קלאָרן,
אינגיכן וועט קומען אף א באַקסער
א כאַלעם א זיסער צו פאַרן.

וועט ער אונדז ברענגען פון לאַקשן א קרוין
און א רינג פון א קאַרענעם טייגל,
געפרעגלטן שניי און געזייערטן ווינט,
דעם רייעך פון א קניש און די לאַך פון א בייגל.

שלאף, מיין יינגעלע, שלאף, מיין כניעס,
מאך צו דייע קלאַרע אויגן,
ער האַט ניט ליב, אז מע זאַל אף אים קוקן,
דער נישט־געשטויגן און נישט־געפלוּיגן.

* * *

ווער מיר שניי
און וואָס מיר זליווע,
ווער מיר היץ
און וואָס מיר קעלט —
איני, ווי גוט איז,
איני, ווי גוט איז,
טאקע לעבן
אף דער וועלט.

גייט א שניי
צי גייט א רעגן,
איז א היץ
צי ס'איז א קעלט —
איני, ווי גוט איז,
איני, ווי גוט איז
טאקע לעבן
אף דער וועלט.

אויסגעקריצט אף א מאצייווע

געבוירן איז ער
א פארטיקער זאקן,
מיט טיפע קאלאָשן,
מיט וואַלענע זאָקן.

זליוועס און רעגנס
אים האָבן געבאָדן,
געפירט האָבן ווינטן
מיט אים קאראהאָדן.

פונקט צו די פופציק —
אַנגעהויבן גיין,
פונקט צו די זעכציק —
געביטן די ציין.

און דאָ ניט לאַנג,
שוין ריין פון זינד,
געשטאַרבן איז ער
ווי א פיצעלע קינד.

א לויב צו דיר, לעבן

פאר דעם שוין אליין
א לויב צו דיר, לעבן,
וואָס דו האָסט א העמד
ניט פארגעסן מיר געבן,

און טאַמער איך פלעג עס
צעפליקן, צעשינדן,
איז נאָר צוליב יענעמס
א ווונד צו פארבינדן.

1965

א י נ ה א ל ט

ל ע ו ו א ז ע ר א ו ו . ש י ק ע ד ר י ז א ו ו ז י ז נ ד י כ ט ו נ ג . . 5

ד י ע ר ד א י ז ש י י ז

17		ד י ע ר ד א י ז ש י י ז
19		א י י ז , מ ע נ ט ש ז נ
21		ב א מ ס א מ ע ד נ י ע פ ע ר
23		מ י ז נ ק א פ א י ז ג ר א ו ו . . .
25		ל ע נ י נ ס ז י ג ע ר ל . . .
27		א י ז ל ע נ י ז - ס ק ו ו ע ר
28		ו ו א י ז א ו נ ד ז ע ר י א מ
29		„ד ע ר ב ו י מ א י נ ע מ ו ו א ל ד . . .”
31		א ו י , מ א מ ע , מ א מ ע !
32		ק נ ו פ ז
33		ו ו י י א י ז ד ע מ ש ל י ס ל
34		ו ו א ס ה י י ס ט מ י ל כ א מ ע
35		ט י כ ע ל ע ז
36		ק ו ו י י ט ז
37		ד י מ ו ט ע ר
38		ו ו א ס ז ש ע ו ו י י נ ס ט ו , ב ע ר ע ל ע ?

40	פון דוירעס צו דוירעס
42	דאָס וועגעלע
45	אונטעררוועגנס
46	ווען די שטאָט איז באלאגערט
47	אדאָלף דער צווייטער
48	אונדז, די זעלנער
50	שוועסטער און ברידער
52	„שוין פון דרינען, שוין פון דרינען...“
55	שיף זיך, שיפל
57	דערמאָנונג
58	טייערער פון א רינגל
61	א מיסע מיט א בריוו

די אויגן פון בוים

65	מינע קווייטן
67	בלעטער
68	מיין פאפירענע קרוין
69	דער בוים
70	אזעק וועט דער ווינטער
71	ווען איך זאל אלט זיין זיבן יאָר
72	ביימער מיט זילבערנע שיך
74	בא דעם יאם
75	צווישן סטרוזשקעס
77	הארציקע גרוסן
78	די ארמענישע נאכט
80	א שטיין אין גאַרטן
81	ווען איך זאל זיין א קיניג
82	קאָן זיין
83	וויאזוי די קראָ איז געוואָרן שוואַרץ
84	פארוואָס הייסט דער פּאַפּוגי פּאַפּוגי
86	דער העלפאנד
89	ניומע
91	דאָס קנילעכל וואָל

דעם פידעלעס נעשאַמע

101	דעם פידעלעס נעשאַמע
103	מײַן פידל
104	דער מײַסטער פון פידלען
107	די שיינהײַט
108	וועגן א שטיקעלע ליים
109	פון יענער זײַט כאַלעם
111	דער וואַלד־זײַגער
113	„און טאַמער ווילסטו וויסן, קינד, מײַן קינד...“
115	מײַן אלטער פּרײַנט
117	דער פינגער־הוט
119	טיק־טאַק
120	„אוי, א ווייטעק אין מײַן האַרצן...“
121	„אײ, יונגעלעך, אײ, מײַדעלעך...“
122	הערט א מײַסע, הערט א געשיכטע
124	זיבן העלפּאָנדן
126	„דער קוואַטשקעס א פּעדער...“
127	דײַגעס
128	קאַץ־און־מױז
129	גאַם זו לעטווע
131	א קאַרב
136	קיין פּעטרישקע ניט ווערט
141	א מײַסעלע וועגן דעם, וואָס ס'איז שוין נײַטאַ
144	דעם קיניגס צעפל
147	די שטרױענע פּרײַצע
149	די וועלט איז א כאַלעם
150	מײַן יערושע
151	מײַן זײַדנס בוך
153	מײַן זײַדע רעב ייצכאַק
155	„ווילסטו — וויין...“
157	מאַמע־ליגע
158	אין פּאַריזש

159	מע זאגט
160	דער ריקשע

ווידער פארליבט

163	וואגט ניט
164	קראָסנע
166	עטלעכע ווערטער צו מיינע ליינער
168	צוויי ברעטער
169	די שין
170	קאָיאר
171	מיט וואָס באצאָלן
172	טיי מיט שטערן
173	צום זון
175	א זון מיט א רעגן
176	„טאָמער געפינסטו...“
177	די וואָג
178	וואָס וווּ איז באהאלטן
179	זשולטשקע
180	„זינט אין א טיך...“
181	טעג פון גרויסן שווינגן
182	כ׳ווייס ניט
183	כאנעלע
185	א וואָלעכל
186	מײן שיינער
190	גיי טרעף
191	„פון דאָרף צו דאָרף...“
192	צוויי טרערן
194	ביז אזעלעכס האָט ניט געטראָפן
196	אויך עפעס וואָס
198	טאָג און נאכט
200	קידער-ווידער
201	מײן דראַשעגעשאנק
203	אף דער שוועל

204	„איך וויל זיין א טרער בא דיר...“
205	„וויפל זיסקייט אינעם ברויט...“
206	„וואָלט איך זיין א רעבע...“
208	איינס אין זיקארן
209	א לידעלע
210	ציגעניו־מיגעניו
211	איך און מיין קינד
213	ענטפער איך מיין טאָכטער
215	מיין אלטער פאלאץ
217	טויזנט מאל שענער
219	געסט
221	דער טכויר און דער פוקס
223	גרינע, געלע, רויטע
224	פון הוידו ביז קוש
225	דאָס גלעקל
226	זיסל מיטן פיסל
228	טילי־טילי־דזין
230	„שלאָף, מיין יינגעלע, שלאָף, מיין כניעס...“
231	„ווער מיר שניי...“
232	אויסגעקריצט אף א מאצייווע
233	א לויב צו דיר, לעבן

אין דער אויספארמירונג פונעם בוך
האָט דער קינסטלער אויסגענוצט אייני-
קע געמעלן פון שיקע דריז.

שיקע דריז

הארבסט

מ., „סאָוועטסקי פּיסאַטעל“, 1978, 240 זייטן
ארויסלאָז-פּלאַן פון 1978 י. נומ. 304
קינסטלער ש. ווערכאָוסקי
רעדאַקטאָר א. גאַנטאַר
קינסטלערישער רעדאַקטאָר ד. מוכין
טעכנישער רעדאַקטאָר א. מינסקאָיא
קאַרעקטאָרן א. סטרעלניק, כ. פּאַטאַשניק

אינפארמאציע-ביולעטען נומ. 473

אַפגעגעבן אין זאץ 06.03.78. אונטערגעשריבן
צום דרוק 14.08.78. פאַרמאַט $70 \times 90^{1/32}$.
טיפאָגראַפיש פאַפיר נומ. 1. הויכדרוק. בא-
דינגלעכע דרוקבויגן 8.78. פארלעגערישע
דיסקאַנט-בויגן 6.21. טיראַוש 1500 עקז.
באַשטעלונג נומ. 218. פריז 75 קאַפ. פארלאג
„סאָוועטסקי פּיסאַטעל“, מאַסקווע Γ-69,
וואַראָוסקי-גאַס, הויז נומ. 11. באַלוינטע
מיטן אַרדען פון דער רויטער אַרבעטס-פּאַן
מאַסקווער טיפאָגראַפיע נומ. 7 „איסקרא רע-
וואַליוצי“ פונעם „סאָיוזפּאַליגראַפּפּראָם“
באַם מעלוכישן קאַמיטעט פונעם מיניסטאַרן-
ראַט פון פּסער איבער די אינאַנץ פונעם
פאַרלאַג-וועזן, פּאַליגראַפיע און בוך-האַנדל.
מאַסקווע Γ-19, אַקסאַקאָו-געסל, הויז
נומ. 13.

*При оформлении книги художник
использовал некоторые рисунки
О. Дриза.*

Овсей Овсеевич Дриз

ОСЕНЬ

(на еврейском языке)

М. «Советский писатель», 1978 стр. 240.

План выпуска 1978 г. № 304.

Художник С. С. Верховский.

Редактор А. Ю. Гонтарь.

Худож. редактор Д. С. Мухнин.

Техн. редактор И. М. Минская.

Корректоры А. Б. Стрельник,

Е. Х. Поташник

ИБ № 473

Сдано в набор 06.03.78. Подписано к печати 14.08.78. Формат 70×90^{1/32}. Бумага тип. № 1. Высокая печать. Усл. печ. 8,78. Уч.-изд. л. 6,21. Тираж 1500 экз. Заказ № 218. Цена 75 коп. Издательство «Советский писатель», Москва Г-69, ул. Воровского, 11. Ордена Трудового Красного Знамени Московская типография № 7 «Искра революции» «Союзполиграфпрома» при Государственном Комитете Совета Министров СССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли. Москва, Г-19, пер. Аксакова, 13.